

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İdeal Sosyal Bilgiler Öğretmeni Niteliklerine Yönelik Görüşleri

Hamit Çalışkan¹Zafer İbrahimoglu²

MAKALE BİLGİLERİ

DOI: 10.29299/kefad.1789785

Yükleme: 23.09.2025

Düzeltilme: 13.11.2025

Kabul: 18.11.2025

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Bilgiler,
İdeal Öğretmen,
Öğretmen Yetiştirme

ÖZ

Öğretmen eğitiminde, mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler başta olmak üzere öğretmen adaylarının pek çok açıdan niteliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Nitelik gelişiminin öncelikli aşaması ise kişinin öz yeterliliklerinin farkına varıp hangi boyutlarda ne gibi gelişimler göstermesi gerektiğini anlamasıdır. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken niteliklere ilişkin görüşleri ve bu niteliklere yönelik öz değerlendirmeleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntem bilim esaslarından temel nitel araştırma desenine göre tasarlanmış ve yürütülmüştür. Çalışmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcılar, ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin niteliklerine ilişkin; alan bilgisine hâkim olma, öğrencilere rol model olma ve iletişim becerileri açısından güçlü olma gibi konular üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların önemli bir kısmı iletişim becerileri ve alan bilgisi gibi konularda kendilerini sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapabilmek için hazır hissettiğini ifade ederken, yarıya yakını ise alan bilgisi ve sınıf yönetimi gibi konularda eksikliklerinin olduğunu, bu konularda çalışmalar yapıp öğretmenlik mesleğini deneyimleme ve pratik kazanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

1. Giriş

Gövde Eğitim, tarihsel süreç içerisinde çok farklı şekillerde anlaşılmış, tanımlanmış ve uygulanmış olmakla birlikte temel dinamikleri açısından belirli bir süreklilik de göstermiştir. Eğitimin temel bileşenleri olarak da isimlendirilebilecek bu sürekli unsurlar içerisinde öğretmen, öğrenci ve öğretim programı/amaçları ilgili alan yazında (Göksoy, 2018) eğitimin girdileri arasında da ifade edilen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Genel olarak eğitime ve özel olarak da eğitsel çıktılara ilişkin her bir bileşen kendi bağlamında önem arz etmekle birlikte öğretmen, bu süreçte oldukça kritik bir rol üstlenmektedir (Gültekin, 2020; Meraler, 2010).

Eğitimin niteliği, eğitim-öğretim sürecinin neredeyse tüm aşamalarını doğrudan etkileme potansiyeline sahip bir değişken olarak, öğretmenin niteliğinden ayrı düşünülemez (Gerritsen vd., 2016; Hattie, 2003). Nitelikli, etkili ve kalıcı eğitime giden yolda en önemli kilometre taşlarından bir tanesi nitelikli öğretmen yetiştirmektir (Türkköse ve Elban, 2024). Bu bağlamda öğretmen eğitimi kavramı ön plana çıkmaktadır. Öğretmen eğitimi, iki boyutta düşünülmesi gereken bir kavramdır. Kavramın bir

boyutu henüz göreve başlamamış öğretmen adaylarının eğitimini kapsarken diğer boyutu ise aktif olarak görev yapmakta olan öğretmenlerin eğitimine işaret etmektedir.

Öğretmen yetiştirmeye yönelik dünya genelinde farklı sistemler uygulanmakla birlikte (Andrysová ve Chudý, 2019; Darling-Hammond, 2017) Türkiye’de öğretmen yetiştirme süreci eğitim fakülteleri bünyesinde yürütülmekteyken, 2024 yılında gerçekleştirilen yasal değişiklikle birlikte Milli Eğitim Akademileri kurulmuş ve öğretmenlik kaynak programlarından mezun olan kişilerin AGS sınavında başarılı olması kaydıyla akademiye girişleri düzenlenmiştir (Pınar ve Sarıçam, 2025).

Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirmeye yönelik var olan lisans programlarından bir tanesi de sosyal bilgiler öğretmenliğidir. Bir vatandaşlık eğitim programı olarak 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan sosyal bilgiler (Dunn, 1916) günümüzde pek çok ülkenin müfredatında yer alan bir ders haline gelmiş (Danišková, 2020; Magudu, 2013; Odiya ve Aghahowa, 2024) ve bu alanın öğretmen ihtiyacını karşılamak adına üniversitelerde lisans programları kurulmuştur. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı öğrencileri doğal olarak birer “öğretmen adayı”

Sorumlu Yazar¹ : Hamit Çalışkan, Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Türkiye, hamit.caliskan@marmara.edu.tr

Yazar² : Zafer İbrahimoglu, Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Türkiye, zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr

durumundadır. Sosyal bilgiler öğretmen adayları, 4 yıllık eğitimin ardından öğretmenlik yapabilme hakkına sahip olmaktadır. Konuya bu açıdan bakıldığında, nitelikli eğitim/sosyal bilgiler eğitimi arayışı içerisinde öğretmen adaylarının nitelikleri yakın ve orta vadeli gelecekte eğitsel çıktılar üzerinde doğrudan etkiye yol açabilecek bir unsur olarak önem arz etmektedir.

Öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler, son yıllarda öğretmen yeterlilikleri olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Özellikle Türkiye Yeterlilik Çerçeve Belgesi'nin hazırlanması ve bu belgeden hareketle öğretmenlik mesleğine özgü yeterliliklerin belirlenmesine yönelik çalışmalar, bu tartışma ve gelişmeleri hızlandırmıştır. Öğretmen yeterlilikleri konusunda farklı sınıflandırmalar yapılması mümkün olmakla birlikte (Cao vd, 2024; Peklaj, 2015; Simonović, 2021) genellikle bu yeterlilik alanlarının 3 temel boyutta şekillendiği görülmektedir: Mesleki Bilgi, Mesleki Beceri ve Tutum ve Deđerler (Millî Eđitim Bakanlığı [MEB], 2017a). Bu genel yeterlilik alanlarının ötesinde, alanlara özgü kimi yeterlilik göstergeleri de Millî Eđitim Bakanlığı tarafından belirlenerek ilan edilmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlilikleri de bu kapsamda yer alan çalışmalardan bir tanesidir. 2017 yılında yayınlanan bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen yeterlikleri, öğretim sürecini planlama ve düzenleme, öğrenme-öğretme süreci, izleme ve değerlendirme, okul, aile ve toplumla iş birliği yapma ve mesleki gelişimi sağlama olmak üzere 5 yeterlilik alanı şeklinde düzenlenmiştir (MEB, 2017b). Ancak toplumsal yaşam dinamiklerinin hemen her boyutunda oldukça hızlı bir şekilde gerçekleşen değişim ve dönüşümler, doğal olarak öğretmen yeterliliklerini de etkilemekte ve dönüştürmektedir. Bu bağlamda, bugünün öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler ile yarının öğretmenlerinin ihtiyaç duyacakları nitelikler arasında farklılıklar olabilmektedir. Nitekim Erbaş (2022) tarafından yapılan bir çalışmada ortaya konan veriler, sosyal bilgiler öğretmen yeterliliklerinin güncellenmesi gerektiğini göstermektedir. Benzer şekilde Batu'nun (2022) gerçekleştirdiği çalışmada da öğretmen yeterliliklerine yeni maddeler eklenmesi gerektiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Öğretmen niteliklerini dönüşüme zorlayan önemli gelişmelerden bir tanesi de hiç şüphesiz 21. yüzyıl dinamikleridir. Özellikle ilgili alan yazında 21. yüzyıl becerileri olarak isimlendirilen kavramsal çerçeve, öğrencilere kazandırılması hedeflenen nitelikler üzerinde olduğu gibi öğretmen nitelikleri üzerinde de önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir (Cořkun, 2022; Martinez, 2022; Uyar ve Çiçek, 2021).

Yukarıda ifade edilen sosyal bilgiler öğretmen yeterlilikleri, mevcut iş başındaki öğretmenler kadar meslek öncesi eğitim aşamasında olan öğretmen adayları için de oldukça önemlidir. Nitekim MEB tarafından hazırlanan Öğretmen Yetiştirme Strateji Belgesi'nde (2017) de benzer bir hususa dikkat çekilmekte olup; nitelikli ve etkili bir eğitim için öğretmen adaylarının eğitimlerine

odaklanarak mesleğe çok daha iyi hazırlanmış, nitelik seviyesi yükseltilmiş öğretmen adaylarının yetiştirilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir.

Mesleğe yönelik hazırlık süreci içerisinde bulunan öğretmen adayları, kendilerini hangi boyutlarda ve nasıl hazırlamaları gerektiği konusunda farkındalık sahibi olurlarsa, daha bilinçli ve hedefe yönelik bir lisans eğitimi söz konusu olabilmektedir. Her ne kadar öğretmen yetiştirmeye dönük lisans programları, ilgili yeterlilikleri lisans öğrencilerine kazandırmaya yönelik olarak tasarlanmaya çalışılıyor olsa da bireyin kendi farkındalığı ve hedefe yönelik bilinci, süreci çok daha anlamlı ve verimli hale getirebilecektir. Dolayısıyla, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bir yandan olması gereken, ideal öğretmen niteliklerine ilişkin farkındalık geliştirmeleri bir yandan da bu niteliklerin ne kadarına sahip oldukları konusunda bir değerlendirme yapabilmeleri, mevcut durumun analiz edilip mesleğe yönelik hazırlığın daha yeterli olabilmesi için önem arz etmektedir.

İlgili alan yazında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin farklı boyutlarına yönelik düşüncelerine ve öğretmenlik meslek yeterliliklerine yönelik çeşitli araştırmalar söz konusudur. Dönmez ve Uslu (2014) tarafından yapılan bir araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliliklerine ilişkin öz yeterlilik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Waring'in (2016) yürütmüş olduğu bir araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "sosyal bilgiler öğretimi" konusundaki yeterlilik ve ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen verilerden hareketle katılımcıların önemli bazı başlıklardaki eksikliklerine vurgu yapılmıştır. Bir başka çalışmada ise yazarlar (Yılar ve Cüce, 2021) sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel alan yeterliliklerini etkileyen faktörleri lisans programıyla ilişkilendirerek incelemiştir. Gençtürk ve diğerleri (2012) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal öğretmenin özelliklerine ilişkin düşüncelerini ortaya koymaya çalışmıştır. Gleeson ve D'Souza (2016) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, sosyal bilgiler öğretimine ilişkin katılımcıların çeşitli boyutlardaki niteliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar yaparak farklı öneriler geliştirmiştir. Kayran ve Tunç Şahin'in (2021) gerçekleştirdiği araştırmada ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Pamukoğlu (2021) ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin özyeterlilik algılarını ortaya koymaya yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ünlü ve diğerleri (2017) tarafından yapılan bir çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterlilikleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dışında farklı branşlardan katılımcılar ile gerçekleştirilen çalışmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalardan biri olan ve Özabacı ve Acat (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 362 öğretmen

adayının ideal öğretmen özellikleri ile kendi niteliklerine yönelik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bir başka çalışmada ise (Kök vd., 2011) okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliliklerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Taşkaya (2012) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının, nitelikli bir öğretmende olması gerektiğini düşündükleri özellikler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırmalar dışında alan yazında farklı çalışmalar da bulunmaktadır (Arnon & Reichel, 2007; Carter vd., 2023; Çalışkan vd., 2013; Çelik vd., 2019; Özer ve Gelen, 2014; Semenova ve Khanolainen, 2024; Yeşilyurt, 2013).

İlgili alan yazında yapılmış araştırmalar incelendiğinde, katılımcıların genellikle önceden belirlenmiş çeşitli kriterlere göre kendilerini değerlendirmeleri bağlamında çalışmaların yürütüldüğü, bunun dışındaki kimi araştırmalarda ise katılımcıların nitelikli bir öğretmen kavramına yükledikleri anlamların neler olduğu sorularına yanıt arandığı görülmektedir. Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öncelikle ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken niteliklere ilişkin görüşleri ve bu niteliklere yönelik öz değerlendirmeleri ortaya konmaya çalışılmış, ardından kendilerinde eksik gördükleri nitelik alanlarını geliştirmek için neler yapmaları gerektiği belirlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla araştırma, ilgili alan yazındaki sürecin genellikle tek bir boyutuna odaklanan araştırmaların ötesinde farklı boyutları bir arada ele alarak bütüncül bir bakış açısının kazanılmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırmada cevabı aranacak sorular şunlardır:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre ideal bir öğretmenin sahip olması gereken temel özellikler nelerdir?
- 2- İdeal sosyal bilgiler öğretmeni nitelikleri açısından katılımcıların kendilerine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
- 3- Eksik/iyileştirilmesi/geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri nitelik alanları nelerdir?
- 4- Katılımcıların görüşlerine göre ideal sosyal bilgiler öğretmeni niteliklerine ulaşmak adına yapılması gerekenler nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Desen

Bilimsel çalışmalarda araştırma yöntem ve deseni, temelde problem durumu ve araştırma sorularından hareketle belirlenmektedir (Creswell vd., 2007). Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal bir öğretmenin hangi niteliklere sahip olması gerektiği ve bu ideal niteliklere kendilerinin ne kadar sahip olduklarına ilişkin düşünceleri keşfedilmek istendiği için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sorularına yönelik derinlemesine ve çok yönlü veri elde edebilme imkânı, nitel araştırmanın, araştırmacılara sağladığı avantajların

başında gelmektedir (Lim, 2025). Nitel araştırma yöntemi içerisinde farklı desenler bulunmaktadır. Bu desenler içerisinde çalışmada, temel nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Temel nitel araştırmalar, özellikle katılımcıların deneyim ve anlam dünyalarını anlamaya dönük çalışmalarda kullanılabilir (Merriam & Tisdell, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda, katılımcı grubun büyüklüğü belirlenirken derinlemesine ve çok yönlü analiz hedeflendiği için genellikle veri kaybına yol açmayacak şekilde daha sınırları belli sayılar tercih edilmektedir (Czernek-Marszałek & McCabe, 2024). Bu araştırmanın katılımcı grubunu; Marmara bölgesinde bir devlet üniversitesinin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, 2024-2025 eğitim öğretim yılında, 4. sınıfta eğitim gören, 6 erkek 6 kadın öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniği katılımcıların, araştırma sorularına anlamlı cevap bulabilmeye yönelik önceden belirlenmiş kriterlere göre belirlenmesini öngörmektedir (Baltacı, 2018). Bu çalışmada, ortaya konan araştırma soruları bağlamında katılımcıların belirlenmesinde, lisans eğitiminin son aşamasında olup üniversitedeki derslerin önemli bir kısmını almış durumda olan sosyal bilgiler öğretmenliği lisans 4. sınıf öğrencisi olmak, kriter olarak kullanılmıştır. Belirlenen kriterlere uygun olarak öncelikle muhtemel katılımcı havuzu belirlenip bu havuz içerisinde seçilen katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler, daha sonra deşifre edilmek üzere ses kaydına alınmıştır. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet
K1	Kadın
K2	Kadın
K3	Erkek
K4	Erkek
K5	Erkek
K6	Kadın
K7	Erkek
K8	Erkek
K9	Kadın
K10	Kadın
K11	Kadın
K12	Erkek

2.3. İşlem

Araştırma süreci, öncelikle ilgili alanyazının taranması ile başlamıştır. Alanyazın doğrultusunda katılımcıların ideal sosyal bilgiler öğretmen niteliklerine ilişkin görüşlerini ve kendilerini bu nitelikler açısından nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaya yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları, alan uzmanlarının görüşüne sunulmuş ve gerekli düzenlemeler yapılarak son şekli verilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında, belirlenen ölçütlere uygun katılımcılar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak yürütülmüş ve katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler ortalama 35 dakika sürmüştür. Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtları yazılı metne dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından okunarak anlamlı kodlar oluşturulmuş, ardından benzer kodlar bir araya getirilerek tema ve kategoriler belirlenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazınla birlikte tartışılarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma yöntemi içerisinde kullanılacak farklı veri toplama teknikleri mevcuttur (Patton, 2018). Bu araştırmada, veri toplama tekniği olarak görüşme, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, sahip olduğu pek çok muhtemel avantaj ile nitel araştırmalarda ön plana çıkmaktadır (McIntosh & Morse, 2015). Özellikle, katılımcılardan araştırma sorularına yönelik derinlemesine veri elde etme imkânı sağlaması oldukça önemli görülmektedir (Sığırı, 2021). Buna ek olarak, veri toplama sürecinde esneklik ve çok yönlülük de yarı yapılandırılmış görüşmenin avantajları arasında sayılabilir. Araştırmada, öncelikli olarak görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasında ilk olarak alan yazın taraması yapılmıştır. Öğretmen eğitimi, ideal öğretmen nitelikleri ve öğretmen adayları bağlamında gerçekleştirilen bu tarama neticesinde her bir araştırma sorusuna cevap alınabilecek taslak görüşme soruları kaleme alınmıştır. İkinci aşamada, taslak görüşme soruları doktora eğitimine devam eden bir sosyal bilgiler öğretmeni ve sosyal bilgiler eğitimi alanında

görev yapan profesör ünvanlı 2 öğretim üyesinden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuş ve gelen dönütler uyarınca görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

2.5. Veri Analizi

Çalışma kapsamında veri analiz tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda içerik analizi, temelde araştırma sorularına yanıt olabilecek verinin metinden hareketle kodlanarak kategorileştirilmesine dayanmaktadır (Silverman, 2018). Bu çalışmada da yarı yapılandırılmış görüşme ile elde edilen veriler, öncelikle transkript edilerek yazıya aktarılmıştır. Daha sonra veri setine ilişkin bütüncül bir bakış açısı kazanabilmek adına birkaç kez okunmuş ve sonrasında analiz aşamasına geçilmiştir. Nitel araştırmalarda, güvenilirlik açısından kodlamanın birden fazla kişi tarafından yapılarak karşılaştırılması önem arz etmektedir (Arslan, 2022; O'Connor ve Joffe, 2020; Tutar, 2022). Bu açıdan kodlama, öncelikli olarak bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ardından yapılan kodlamalar iki araştırmacı tarafından birlikte tekrar değerlendirilmiş ve fikir birliğine varılarak kodlamalara son şekli verilmiştir. Tüm veri setine ilişkin kodlama bittikten sonra kodlardan hareketle kategoriler oluşturulmuş ve katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara da yer verilerek bulgular kısmı oluşturulmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gözünden ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin hangi niteliklere sahip olması gerektiği, bu niteliklere sahip olma açısından katılımcıların kendilerini ne durumda gördükleri ve mevcut durumlarını geliştirmek için neler yapmaları gerektiğine ilişkin elde edilen bulgular sunulmuştur.

3.1. Katılımcıların İdeal Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Niteliklerine İlişkin Görüşleri

Çalışma kapsamında cevabı aranan araştırma sorularından ilki, öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin hangi niteliklere sahip olması gerektiğini düşündükleridir. Bu bağlamda, katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerin analiz edilmesi neticesinde ortaya çıkan kod ve kategoriler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2.*İdeal sosyal bilgiler öğretmenini niteliklerine ilişkin katılımcı görüşleri*

Kategori	Kod	Frekans (f)	Katılımcı
Alan Bilgisi Yeterliliği	Alan bilgisi, konu hâkimiyeti, tarih bilgisi, coğrafya bilgisi, sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, kaynak bilgisi, temel hukuk bilgisi, arkeoloji, sanat tarihi, ekonomi, vatandaşlık bilgisi, sosyal bilimler, kültürel bilgi, müfredat bilgisi, donanımlı, disiplinlerarası bilgi, çok yönlü, çok bilgili olmalıdır.	12	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12
Rol Model	Rol model olmalı, örnek olmalı, giyimine özen göstermeli, hal diliyle konuşmalı, anlattığını özümsemiş biri, söylediğiyle davranışı uyumlu.	12	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12
Pedagojik Yeterlilik	Nasıl öğreteceğini bilen, öğrencinin seviyesine inebilen, sınıf yönetimi becerisi yüksek, bildiğini öğretebilen, etkinlikler planlayan, güdüleyen, süreç odaklı, derste aktif, dersi sevdiren, bilgiye ulaşmayı öğreten, pedagojik bilgiye sahip, somutlaştırabilen, dersin önemini kavratın, farklı zekâ alanlarına hitap eden, deneyimli, dersi renkli kılan, öğrenciyi aktif kılan	12	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12
Değerlere Bağlı ve Değerler Eğitimini Önemseyen	Vatansever, adaletli, demokratik, empati yapabilen, görgülü, merhametli, sorumluluk sahibi, yardımsever, milli ve dini bayramları önemseyen, önyargısız, ahlaklı, çalışkan, hoşgörülü, merhametli, sabırlı, anlayışlı, saygılı, dürüst, toplumsal değerlere önem veren, evrensel değerleri kazandırmaya gayret eden.	11	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K12
İletişim Becerisi Yüksek	İletişimi kuvvetli, öğrenci-öğretmen ilişkisinde dengeli, insanlarla ilişkisi dengeli, hitabeti iyi, öğrenci iletişimi iyi, dışa dönük, açık ve net, muhatabını tanıyan, samimi, dili düzgün kullanan, şeffaf olan.	11	K1, K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12
Genel Kültürü Yüksek	Genel kültürü yüksek, kültürel değerleri bilen, edebiyat, spor ve sanat bilgisi iyi, gündemi takip eden, gezip görmüş.	9	K1, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K11, K12
Güncel Konuları Takip Eden	Gelişime açık, gündemi takip eden, öğrenmeye açık.	9	K3, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12
Mesleğini Seven ve İdealist	İşine emek veren, mesleğini seven, mesleğine değer veren, çocukları seven, idealist olmalı	8	K1, K3, K4, K5, K7, K9, K11, K12
Teknolojik Yeterliklere Sahip	Teknolojiye hâkim, eğitim teknolojilerini bilen, teknolojiyi derse entegre eden.	7	K2, K3, K5, K8, K10, K11, K12
Araştırmacı	Araştırma becerisine sahip, araştırmacı kişilik.	5	K3, K4, K5, K8, K11
Objektif	Objektif, ayırım yapmayan.	5	K1, K3, K4, K6, K7
Okul Dışı Öğrenme Ortamları Sağlayabilen Sıcakkanlı	Müze gezisi, sergi ziyareti, okul bahçesinde etkinlik, sahada eğitim uygulamaları yapabilen.	4	K3, K8, K10, K11
	Sevecen, pozitif, insancıl, duygusal, şefkatli, sempatik, güler yüzlü, sevimli, hayretle bakılan,	4	K4, K5, K6, K9
Disiplinli ve Prensipli	Yoğun çalışma, disiplinli, prensipleri olan, okulun nizamına uyan, entegre olmuş, meslek kanununa uyan	3	K4, K6, K12

Tablo 2’de de görüleceği gibi öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmeni niteliklerini tasvir etmek için kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan kodlar ağırlıklı olarak; Alan Bilgisi Yeterli, Rol Model, Pedagojik Anlamda Yeterli, Değerlere Bağlı ve Değerler Eğitimini Önemseyen, İletişim Becerisi Yüksek, Genel Kültürü Yüksek, Güncel Konuları Takip Eden, Mesleğini Seven ve İdealist, Teknolojik Yeterliklere Sahip, Araştırmacı ve Objektif kategorilerini ön plana çıkarmıştır. Katılımcıların tamamının ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin alan bilgisi konusunda yeterli düzeyde olması gerektiğine vurgu yaptığı görülmüştür.

Bu bağlamda katılımcılar; tarih, coğrafya, vatandaşlık, sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset ve ekonomi gibi alanlarda bir sosyal bilgiler öğretmenin donanımlı olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu katılımcılardan biri olan K3 düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Bilgi olarak alan bilgisi, bu özellikle tarih, coğrafya, vatandaşlık, diğer sosyal bilim dalları, sosyoloji, psikoloji, felsefe, bunların içerisinde sahip olacak bilgileri bilmesi gerekir.”* Benzer görüşlere sahip K11 ise *“Sosyal bilgiler öğretmeni ilk önce alanına tarih olsun, coğrafya olsun, vatandaşlık olsun bu bilgilere sahip olması gerekiyor”* diyerek ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin alan bilgisi bağlamında hangi boyutlarda yeterlik sahibi olması gerektiğini açıklamaktadır.

Katılımcılardan K1 ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin alan bilgisinin yanında aynı zamanda alanı ile ilgili bilgilere ilişkin kaynak bilgisine de sahip olması gerektiğini *“Tarihle ilgili bir şey sorulduğunda hani kesinlikle şu şudur. Hani ben bunu bu kaynaktan okudum, bir de kaynak olarak da bilmemiz lazım. Hani rastgele duydum, gördüm, izledim gibi şeylerin açıkçası bizim bölümde çok geçerli olduğunu düşünmüyorum ben”* sözleriyle ifade etmektedir. Katılımcılardan K4 ise ideal bir öğretmenin alan bilgisine sahip olması gerektiğini, sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası yapısını da vurgulayarak aşağıdaki ifadelerle dile getirmiştir:

“...sosyal bilgiler tek bir alandan oluşmadığı için böyle disiplinler arası bir ders olduğu için tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji, ekonomi yani sosyal bilimlerin hepsini kapsadığı için bu ders sosyal bilgiler öğretmenin de bu bütün sosyal bilim alanlarından anlayan donanıma sahip olması gerekiyor.”

Katılımcılar, ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin öğrencilerine rol model olması, öğrencilerine verdiği öğüt ve tavsiyeleri kendisinin de özümsemiş, tutum ve davranış haline getirmiş bir birey olması gerektiği konusunda görüşler beyan etmişlerdir. Bu doğrultuda görüşlerini ifade eden katılımcılardan K8 *“Öğrencilere rol model iyi bir öğretmen olmalıdır”* derken K12: *“Gerek derste gerek ders dışında yaptıklarıyla olaylara yaklaşımıyla her zaman örnek olmalı.”* İfadeleriyle ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin öncelikle öğrencilerine iyi bir rol model oluşturması gerektiğinin altını çizmektedir.

Alan bilgisinin ideal bir sosyal bilgiler öğretminde olması gerektiği konusunda tamamı görüş birliğinde olan

katılımcılar, alan bilgisine sahip olmak kadar onun öğrencilere kazandırılmasının da önemli olduğunu benzer bir görüş birliğiyle ve pedagojik yeterliklere yaptıkları vurgularla ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda katılımcılar ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin pedagojik anlamda sahip olduğu bilgileri eğitim öğretim sürecine entegre etmesine, bildiğini öğretebilme, dersi somutlaştırabilme ve öğrenciyi güdüleyebilme gibi beceriler açısından donanımlı olması gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Katılımcılardan K4 ideal bir öğretmen için pedagojik formasyon bilgisinin gerekliliğini *“İşte bütün bu pedagojik formasyon bilgisi neyse, neyi gerektiriyorsa dersi sevdirip öğrencileri derse katmayı bilmesi gerekiyor bence”* cümlesiyle ifade ederken, K5 ise, ideal öğretmenin sahip olmasını beklediği pedagojik becerilerin faydasını vurgulamak için *“farklı zekâ tiplerine de hitap edebilen öğretmenler olmamız lazım ki hem farklı zekâ tiplerini barındıran öğrencileri derse entegre edebilelim, hem de dersi daha akıcı ve zevkli hale getirebilelim”* cümlesini kullanmıştır.

Katılımcılar sosyal bilgiler öğretim programında da yoğun bir şekilde üzerinde durulan, değerler eğitimi bağlamında dile getirdikleri ifadelerle bu konudaki duyarlılıklarını ortaya koymuşlardır. Bu doğrultuda katılımcılar, üzerinde ağırlıklı durdukları; vatanseverlik, adalet, empati, merhamet, sabır ve demokratik tutum gibi değerlere sosyal bilgiler öğretmenin haiz olmasını ve bu değerlerin kazandırılması noktasında hassas davranması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda katılımcılardan K3 ideal sosyal bilgiler öğretmeni için *“Empati yapabilen, öğrenciyle empati yapabilecek bir öğretmen, adaletli ve vicdan sahibi, merhametli, sabırlı, anlayışlı, bunları sıralayabiliriz”* cümlesiyle bu değerlere sahip olması gerektiğine değinirken, K12 ise değerlerin öğrenciye kazandırılması gerektiğine ilişkin *“Değer açısından bakacak olursak da bazı kök değerler vardır sosyal bilgilerde. Adalet, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi. Bu tarz kök değerlerin yanında işte çalışkanlık, hoşgörü gibi eşitlik gibi diğer değerleri de her zaman göz önünde bulundurması gerekir”* ifadelerini kullanmıştır.

Öğretmenlik mesleğinde en önemli yeterliklerden biri olan iletişim becerisi de katılımcıların ideal bir öğretminde olmasını bekledikleri becerilerin başında gelmektedir. Katılımcılar bu noktada iletişim becerisini; öğrenci öğretmen ilişkisi, hitabet, dili düzgün kullanma ve iletişimde şeffaf olma bağlamlarında ele almışlardır. Katılımcılardan K6 öğretmenin öğrenci ile iletişiminin önemine vurgu yapmak için *“çocukla iletişim halinde olmak bence bütün öğretmenler için sosyal bilgiler de dâhil çok önemli”* cümlesini kullanırken K9 ise *“İnsanlarla da iyi iletişim kurmalı. Yani sadece öğrencilerle değil onların velileri var. İşte okulda öğretmenler var, idare var. Onlarla da iyi iletişim halinde olmalı”* ifadeleriyle ideal öğretmenin, eğitimin diğer paydaşları ile de iyi bir iletişime sahip olması gerektiğine dikkat çekmiştir.

3.2. Katılımcıların İdeal Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Nitelikleri Açısından Kendilerine Yönelik Değerlendirmeleri

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, ideal sosyal bilgiler

öğretmeni nitelikleri bağlamında kendilerinin mevcut durumu hakkında ne düşündüklerini saptamaya yönelik veriler toplanmıştır. Toplanan bu verilerin analiz edilmesiyle elde edilen kategoriler ve bu kategorilere kaynaklık eden kodlar Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3.

Katılımcıların ideal sosyal bilgiler öğretmeninin nitelikleri açısından kendilerine yönelik değerlendirmeleri

Kategori	Kod	Frekans (f)	Katılımcı
İletişim Becerisi	Öğrenci öğretmen ilişkisini korurum, açık ve anlaşılır olabilirim, okul paydaşları ile iletişimim iyi olur, öğrencilerle iyi iletişim kurabilirim, öğretmenlerle iyi iletişim kurabilirim	8	K1, K2, K3, K7, K8, K9, K10, K12
Hazırbulunuşluk	Resmi işleri yapabilirim, öğretmenlik yapabilirim, yeterliyim, öz güvene sahibim, uyum sağlıyorum.	7	K3, K4, K6, K7, K8, K11 K12
Alan Bilgisi Yeterliği	Konu hâkimiyeti, alan bilgisi, müfredat bilgisi, program bilgisi konularında yeterliyim.	6	K2, K3, K4, K5, K8, K12
Pedagojik Yeterlikler	Ders anlatabilirim, sınıf defterini doldurabilirim, ders verebiliyorum, dersi çeşitlendirme, konuyu kolaylaştırma, etkinliklerle destekleme, öğrencileri derse katma konularında yeterliyim.	6	K2, K4, K5, K6, K8, K11
Sınıf Yönetimi	Sınıf hâkimiyeti, sınıf yönetimi, adil sınıf ortamı sağlayabilirim.	4	K1, K2, K4, K10
Öğrenci Tarafından Sevilme	Öğrenci dersimi ve beni sevebilir.	4	K2, K4, K6, K12
Genel Kültür	Güncel bilgi, film, tiyatro, kitap ve markaları takip ediyorum	3	K3, K8, K12
Teknolojik Yeterlikler	Teknoloji kullanımı, teknoloji entegrasyonu, eğitim teknolojilerinde yeterliyim.	2	K3, K10
Mesleğini Sevmeye ve İdealizm	Müfredatı seviyorum, çocukları seviyorum, mesleğimi seviyorum.	2	K4, K11
Objektiflik	Objektif ve tarafsız olabilirim	2	K1, K5
Değerler	Değer boyutunda yeterliyim	1	K4

Tablo 3'te de görüleceği gibi öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmeni niteliklerinden şu anda sahip olduklarını düşündükleri özelliklere ilişkin kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan kodlar ağırlıklı olarak; *İletişim Becerisi, Hazır bulunuluşluk, Alan Bilgisi Yeterliği, Pedagojik Yeterlikler, Sınıf Yönetimi, Öğrenci Tarafından Sevilme, Genel Kültür, Teknolojik Yeterlikler, Mesleğini Sevmeye ve İdealizm* kategorilerini ön plana çıkarmıştır.

Katılımcılardan sekiz tanesi, ideal bir sosyal bilgiler öğretmeninde olması gerektiğini düşündükleri ve en çok üzerinde durdukları niteliklerden biri olan iletişim becerisine işareten eden; öğrencilerle seviyeli iletişim, açık ve anlaşılır olma, eğitim paydaşları ile sağlıklı iletişim kurma ve öğrenciyi anlama noktasında kendisini yeterli gördüğünü ifade etmiştir. Bu konuda kendisini yeterli gördüğünü ifade eden katılımcılardan K2: "öğrencilerle etkin bir iletişim kurma açısından kendimi yetersiz görmüyorum." derken benzer görüşlere sahip K9: "... onun dışında öğrencilerle iletişim konusunda bence gayet iyiyim. Sınıf için yani okulda kendimi düşünüyorum. Öğrencilerle iletişim, idareyle, öğretmenlerle iletişim konusunda iyiyim diye düşünüyorum."

Şeklindeki sözleriyle iletişim konusunda kendisine yönelik yeterliliğe vurgu yapmaktadır.

Son sınıf sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencisi ve aynı zamanda bir öğretmen adayı olan katılımcıların yarısından fazlası hâlihazırda, gidermeleri gereken birtakım eksiklikleri olduğunu düşünseler de öğretmenlik mesleğine ilişkin; ders işleme, resmi prosedürler ve okul ortamına uyum sağlama gibi konular başta olmak üzere kendilerini mesleği icra etme noktasında hazır hissettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K8 öğretmenlik mesleğini icra etmek için; alan, mevzuat bilgisi ve sosyal bilgiler yeni öğretim programı açısından hazır olduğunu "Hem alan bilgisi açısından hem mevzuat bilgisi açısından. Yeni gelen sistemle beraber. Hem de maarif modeli açısından. Kendimi yeterli derecede görüyorum. Bu öz güvene sahip olduğuma inanıyorum" cümleleriyle ifade ederken K4 ise, "şu anda evet inşallah yani şu an herhangi bir ortaokula gitsem inşallah normal bir öğretmen olarak girip ders anlatıp işte okuldaki işlemleri yapabileceğimi düşünüyorum" şeklinde açıklama yapmıştır.

Katılımcıların yarısı kendisini; konu, program, müfredat, mesleki bilgi ve mevzuat bilgisi bağlamında alana ait birtakım bilgilere haiz olduklarını ve alan bilgisi anlamında sınıfa girdiklerinde problem yaşamayacaklarını ifade ederken yarısı ise bu anlamda kendilerini yeterli görmediklerine ve bu konuda ilerleme kaydetmeleri gerektiğine işaret etmişlerdir. Katılımcılardan K3 alan bilgisine olan merakını da dile getirerek bu konuda kendini yeterli gördüğünü “Ben alan bilgisine sahibim, meraklıyım alan bilgisi konusunda. Müfredatımı da biliyorum. Pedagojik alan bilgisine de az çok sahibim” cümlesiyle ifade ederken K5 ise alan bilgisindeki yeterliğini “Bilgi konusunda alanın içerdiği ve bizim anlattığımız düzeydeki bilgi ve becerilere sahip olduğumu düşünüyorum” şeklinde açıklamıştır.

Katılımcılardan 4 tanesi bugün öğretmenlik mesleğini icra etmeye başlasalar sınıf yönetimi anlamında olumsuz bir durum yaşamayacaklarını, sınıfa hâkim olma ve adil bir sınıf ortamı oluşturma gibi konularda da yeterli bir noktaya

geldiklerini düşünmektedirler. Katılımcılardan K10 sınıf yönetimine ilişkin mevcut durumunu alan bilgisi açısından yeterli olmanın sınıf yönetimine olan etkisine de değinerek “Stajda yaşadığım durumlara göre o zaman açıklayayım. Sınıfta mesela adil bir ortam oluşturmaya çalışıyordum genelde. Hepsine yetişebiliyordum söz hakkı verebiliyordum. Derse hâkimiyetim oluyordu ama konuyu bilirim çok iyi oluyordu ve kendimi daha özgüvenli hissediyordum” ifadeleriyle açıklamıştır.

3.3. Katılımcıların İdeal Sosyal Bilgiler Öğretmeni Nitelikleri Açısından Kendilerinde Geliştirilmesi Gerektiğine İnanırları Nitelikler

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, ideal sosyal bilgiler öğretmeni nitelikleri bağlamında geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri özelliklerini ortaya çıkarmaya yönelik veriler toplanmıştır. Toplanan bu verilerin analiz edilmesiyle elde edilen kategoriler ve bu kategorilere kaynaklık eden kodlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmen adaylarının geliştirmeleri gerektiğini düşündükleri yönlerine ilişkin görüşleri

Kategori	Kod	Frekans (f)	Katılımcı
Alan Bilgisi Yeterliği	Alan bilgisi, Osmanlı tarihi, tarih, coğrafya, vatandaşlık, ders Kitabı, bilgi eksiği	6	K1, K6, K7, K9, K10, K11
Sınıf Yönetimi	Sınıf yönetimi, öğrenciyi derse katma konularındaki eksiklikler	7	K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11
Pedagojik Yeterlikler	Uygulama yapabilme, değer eğitimi verme, eğitim bilimleri konularında, ölçme- değerlendirme, bilgiyi sadeleştirme, öğrencinin seviyesine inme, mesleki beceri, öğretim yöntem ve teknikleri	6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
İletişim Becerileri	Öğrenci ve veliyle iletişimde eksiklerim olabilir, beden dilinin kullanımı geliştirmeliyim, heyecanımı yönetebilmeliyim	6	K1, K5, K6, K7, K9, K11
Deneyim	Deneyime ihtiyacım var, gözlem yapmam gerekiyor.	5	K1, K5, K7, K9, K2
Hazır Bulunuşluk	Hazır değilim, öz güven eksikliği yaşıyorum	3	K5, K9, K11,
Resmi Prosedürler	Dönem sonu raporları, ders planları, okul sistemi, resmi işlerde eksiğim	3	K2, K9, K11
Sabır	Tahammül ve sabır göstermede eksiğim	2	K5, K6
Genel Kültür	Güncel olayları takip etmiyorum, genel kültür bilgisi ve ekstra okumalar gerekiyor.	2	K8, K9
Teknolojik Yeterlik	Teknolojik gelişim, öğretim teknolojileri, dijital okuryazarlık başlıklarında yetersizim.	2	K3, K12

Tablo 4’te de görüleceği gibi öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmeni niteliklerinden sahip olmaları gerektiğini düşündükleri ancak şu anda kendilerini yeterli düzeyde görmediklerini ve geliştirilmeye ihtiyaç duydukları özelliklere ilişkin kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan kodlar ağırlıklı olarak; *Alan Bilgisi Yeterliği, Sınıf Yönetimi, Pedagojik Yeterlikler, İletişim Becerileri, Deneyim, Hazır Bulunuşluk, Resmi Prosedürler, Zaman Yönetimi, Genel Kültür ve Teknolojik Yeterlik* kategorilerini ön plana çıkarmıştır.

Katılımcıların tamamının ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gerekir dedikleri alan bilgisine, yarısı sahip olduğunu ifade ederken yarısı ise Osmanlı tarihi, coğrafya, vatandaşlık bilgisi ve ders kitabının içeriği

gibi konular başta olmak üzere alan bilgisi açısından gelişmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K1 alan bilgisi konusunda henüz ideal olarak gördüğü düzeyde olmadığını “Yani ben bilgi konusunda eksik olduğumu düşünüyorum. Baktığımda evet temel düzeyde var mı var ama benim bence temelden daha fazlasını bilmem gerekiyor. Bende bu yok şu an için” cümlesiyle ifade ederken, K11 ise bu minvaldeki görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Ders çalışıyorum çoğunlukla ama ya şöyle mesela tarih dersi benim için derya deniz bir ders. Mesela stajda bunu deneyimledim. Karşımdaki kitle teknolojik çağın içerisinde bulunduğu için ve tek bir tuşla birçok bilgiye erişebildikleri için onların verdiği cevabı bazen idrak edemiyordum. Ve bunun için

de tarih dersi veya benim birçok kitabı yalayıp yutmam gerekiyor tabiri caizse. Coğrafya da aynı şekilde, vatandaşlık da aynı şekilde.”

Katılımcılar; sınıf kontrolü, öğrenciyi derse dâhil etme ve derse hâkimiyet gibi sınıf yönetimine ilişkin konularda eksiklikleri olduğunu, fiilen öğretmenliğe başlamaları durumunda bu konuda ciddi sıkıntılar yaşayabileceklerini ancak bu durumun deneyimle birlikte zamanla düzeleceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K5, “sınıf hâkimiyeti gibi daha teknik konularda uzun süre pişmem gerektiğini düşünüyorum” ifadesiyle sınıf yönetiminde deneyimin önemine vurgu yaparken K7 ise teorik bilgilerin uygulamalarla desteklenmesinin gerektiğine işaret eden görüşlerini aşağıdaki cümleleriyle dile getirmiştir:

“Sınıf yönetimi konusunda pratikte biraz eksikliğimiz var tabi, derslerini alıyoruz ama sınıfa gittiğin zaman derste gördüğünle sınıfta birebir yaşadığım aynı olmuyor. Derste işte öğrenciyi şöyle susturursun, şöyle yaparsın gibi konuşuluyor ama gidip orayı gördüğün zaman her öğrenci, bir sınıfta örnek veriyorum bir sınıfta 35-40 tane öğrenci varsa hepsi farklı farklı profillerde öğrenciler. Şimdi birisine davrandığım şekilde diğerine davranınca olmuyor. O yüzden sınıf yönetimi konusunda birazcık eksikliğim var.”

Katılımcıların yarısı; ders anlatma, öğrencinin seviyesine inme, soyut konuların somutlaştırılması ve pedagojik alan bilgisi gibi bazı konulardaki eksikliklerine yaptıkları vurgularla ideal bir öğretmenin sahip olması gerektiğine inandıkları pedagojik yeterlikler noktasında geliştirilmeye ihtiyaç duyulan yönlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcılardan K7 sahip olduğu bilgileri derste öğrencinin seviyesine indirgeme noktasında sıkıntı yaşayabileceğini “Sonuçta lise, üniversite son, okuduğum dönemler. Ortaokula göre bir tık daha üst seviyede bilgiler alıyoruz. Ben o bildiğim üst bilgileri ortaokul öğrencisine nasıl indirebilirim? Onların seviyesine nasıl indirip onlara nasıl anlatabilirim konusunda eksik olduğumu düşünüyorum” cümleleriyle ifade etmiştir.

K4 dışındaki bütün katılımcılar ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gerektiğini düşündükleri niteliklerden iletişim becerilerine vurgu yapmıştır. İletişim becerisine sahip olma noktasında ise; hitabet, veli iletişimi, öğrenci öğretmen ilişkisi ve beden dili gibi konularda belli bir olgunluğa ulaşmaya ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu doğrultudaki düşüncelerini K1 “Bence biraz daha iletişim becerileri konusunda kendimi geliştirmem gerekebilir. Çünkü gerek kendi meslektaşlarım olsun gerek veliler olsun çok fazla insanla iletişim kurmam gerekecek. Bu da beni birazcık geren bir durum” şeklinde ortaya koymuştur.

Katılımcılar; sınıf yönetimi, pedagojik beceriler, iletişim becerileri, hazır bulunuşluk, resmi prosedürler ve zaman

yönetimi gibi öğretmenlik becerilerine ilişkin var olan eksikliklerinin en önemli sebebi olarak deneyim ve uygulama eksikliğini işaret etmektedirler. Bu eksikliklerinin giderilmesi noktasında ise mesleği icra etmeye başlamalarından itibaren yavaş yavaş deneyim kazanarak belli bir mesafe kat edeceklerini düşünmektedirler. Katılımcılardan K1 bu doğrultudaki düşüncelerini “uygulama kısmında, beceri kısmında da biraz daha deneyimle olacağına inanıyorum. Gene kendimi mümkün olduğunca zorluyorum” cümlesiyle ifade ederken K7 de benzer şekilde, öğretmenlik becerilerine ilişkin gelişimin daha çok uygulamalarla gerçekleşeceği anlamındaki sözlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Daha çok gözlem yapmamız gerekir, kendi adıma. Daha çok gözlem yapmam lazım. Uygulama yapma imkânım olsa gelişim tabii ki de daha hızlı olur. Bir dersane ya da bir okula falan girsem, yüksek ihtimalle zamanla bu konuda daha da gelişeceğim. Diğer türlü de bilgi konusu. Ne kadar çok ders anlatırsam artık bir sonraki ders konu, hem bende daha çok hâkim olmuş olacağım hem de öğrenciyi nasıl anlatmam gerektiğini bilmiş olacağım. Zaman kullanma konusu da olabilir. Zamanı bazen yeri geliyor, staj yaptığım yerde yaşadım. Hani bazen konuyu çok hızlı bir şekilde anlattığımı fark ediyorum, bazen de konunun yetişmediğini fark ediyorum. Yani bu zamanı kullanma becerisinin de daha çok uygulama imkânım olsa zamanı etkili kullanma konusunda da kendimi geliştirebilirim diye düşünüyorum.”

3.4. Katılımcıların İdeal Sosyal Bilgiler Öğretmeni Niteliklerine Ulaşmak İçin Neler Yapılması Gerektiğine İlişkin Düşünceleri

Çalışmanın dördüncü ve son araştırma sorusu kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, ideal sosyal bilgiler öğretmeni niteliklerine ulaşmak için neler yapmaları gerektiğine ilişkin düşünceleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda elde edilen verilerden hareketle oluşan kategoriler ve bu kategorilere kaynaklık eden kodlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların ideal sosyal bilgiler öğretmenini niteliklerine ulaşmak için neler yapılması gerektiğine ilişkin düşünceleri

Kategori	Kod	Frekans (f)	Katılımcı
Alan Okumaları ve Araştırmalar Yapılmalı	Alan okumaları, ek araştırmalar, kitap okuma, bilimsel çalışmalar okunmalı, saha çalışmalarını yapılmalı, akademik okumalar, ders kitapları incelenmeli, araştırma merakı, kurslar takip edilmeli, kütüphane kullanılmalıdır.	10	K1, K2, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K11, K12
Deneyim Paylaşımı Yapılmalı	Deneyimli öğretmenlerden istifade edilmeli, fikir alışverişi yapılmalı, zümre iletişimi kullanılmalı, öğrenci dönütleri dikkate alınmalı.	10	K1, K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12
Uygulama ve Pratiğe Önem Verilmeli	Gönüllü veya ücretli öğretmenlikler yapılabilir, toplum önünde konuşma etkinlikleri yapılabilir, özel dersler verilebilir, sosyal sorumluluk projelerine dâhil olunabilir, öğretmenlik uygulaması süreci daha etkili kullanılabilir	9	K1, K2, K3, K4, K6, K8, K10, K11, K12
Rol Modeller Takip Edilmeli	Rol model olabilecek öğretmenler takip edilmeli, iyi öğretmenlerden dersler alınmalı	8	K1, K2, K3, K4, K8, K10, K11, K12
İçsel Motivasyon ve İstek Olmalı	Meslek sevgisi olmalı/artmalı, özveri ve fedakârlık gösterilebilmelidir, içsel motivasyon oluşturulmalıdır.	7	K3, K6, K7, K8, K9, K10, K11
Düzenli Çalışılmalı	Planlı, özenli ve düzenli çalışmak gerekiyor.	4	K2, K10, K11, K12
Sosyal ve Kültürel Gelişim Sağlanmalı	Kültür gezileri, müze, sinema, sanat, film ve sosyal etkinliklere katılmak gerekir	3	K8, K9, K12
Teknoloji Okuryazarlığı Geliştirilmeli	Öğretim teknolojileri daha etkin şekilde öğrenilmeli ve kullanılmalıdır	2	K8, K12
Meslek Bilgisi Derslerine de Ağırlık Verilmeli	Sınıf yönetimi, ölçme değerlendirme, öğretim programı ve diğer formasyon derslerine daha fazla önem verilmelidir.	2	K4, K5

Tablo 5'te de görüleceği gibi öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken niteliklere sahip olabilmek için yapılması gerekenlere ilişkin kullandıkları ifadelerden ortaya çıkan kodlar ağırlıklı olarak; *Alan Okumaları ve Araştırmalar Yapılmalı, Deneyim Paylaşımı Yapılmalı, Uygulama ve Pratiğe Önem Verilmeli, Rol Modeller Takip Edilmeli, İçsel Motivasyon ve İstek Olmalı, Düzenli Çalışılmalı, Sosyal ve Kültürel Gelişim Sağlanmalı ve Teknoloji Okuryazarlığı Geliştirilmeli* kategorilerini ön plana çıkarmıştır.

Katılımcılar ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gerektiğini düşündükleri ve en fazla üzerinde durdukları niteliklerden biri olan, alan bilgisine sahip olabilmek için alan okumaları ve araştırmalar yapmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda; tarih, coğrafya, hukuk, siyaset bilimi alanlarında tez, makale, kitap gibi materyallerden okumaların yanında belgeseller ve arazi çalışmalarını birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan bilgisi anlamında kendilerini yetiştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu bağlamda tekrar birinci sınıftan sosyal bilgiler öğretmenliğine başladıkları bir senaryoda alan bilgisini geliştirmek için neler yapabileceklerine ilişkin aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

K3: *"Sadece sosyal bilgilerle ilgili eğitim değil, sosyal bilgilerin ilgilendirdiği tüm alanlarla ilgili eğitim görmek isterdim,*

üniversitede. Hani o derslere katılmak isterdim. İşte coğrafya dersine veya coğrafyayla ilgili saha çalışmalara gitmek isterdim."

K12: *"Diğer disiplinlerle ilgili daha fazla okumalar, araştırmalar yapabiliyordim. Gerek tarih olsun gerek hukuk, siyaset, coğrafya vesaire. Hepsi açısından daha fazla bilgi sahibi de olabiliyordim."*

Katılımcılar ideal bir öğretmen niteliklerine sahip olmak için yapılması gereken şeylerden birinin de bireylerin diğer öğretmenler ve zümreleriyle fikir alışverişlerinde bulunma, deneyimli öğretmenlerin anılarını dinleyip onlardan nasihatler alma, alanında iyi olan öğretmenlerin görüşlerine başvurma gibi yollarla deneyim paylaşımı yapılarak öğretmenlik mesleğine ilişkin uzun yıllar içerisinde edinilebilecek deneyimleri daha kısa sürede öğrenebileceklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K4 bu doğrultudaki düşüncelerini *"şu an sistemin içerisindeki öğretmenlerden yararlanabilirim, onlarla görüşerek tecrübelerini dinleyerek, böyle bir adım atabilirim"* cümlesiyle ifade ederken, K8 sosyal bilgiler öğretmenleri ve diğer branş öğretmenlerinin deneyimlerine başvurmak yoluyla deneyim kazanabileceğine ilişkin düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir.

"Meslek bilgisi olarak da mesela sadece sosyal bilgiler öğretmenleri değil de diğer branştaki öğretmenlerle de konuşup, iletişime geçip, onlarla ilgili mesela siz ders anlatırken hangi teknikleri kullanıyorsunuz? Ya da sınıf yönetimimi, sınıf kurallarını nasıl sağlıyorsunuz tarzı. Diğer derslerdeki

öğretmenlerle de iletişime geçebilirim mesleki olarak kendimi geliştirmek için."

Katılımcılar, ideal öğretmen niteliklerine sahip olma noktasında eksik yönlerinin iyileştirilmesi ve ihtiyaç duyulan becerilerin geliştirilmesi için uygulama ve pratik yapmanın önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda daha çok; özel ders verme, bir kurumda çalışma, ders planları hazırlama, öğretim teknolojilerini kullanma, öğrenci koçluğu ve online dersler gibi öğretmenlik mesleğine ilişkin uygulamalara dikkat çekmişlerdir. Katılımcılardan K7 ideal öğretmen niteliklerini kazanmak için uygulama ve pratik yapmanın önemine binaen düşüncelerini *"İş hayatında bence olmam gerek ya. İş hayatına atılmış olmam gerek. Dershane olsun, herhangi bir özel okul olsun ya da işte devlete atanıp devlette bu görevi icra etmek olsun"* cümlesiyle ifade ederken K12 ise eksikliklerin tamamlanmasında uygulama yapmanın önemine işaret eden şu ifadeleri kullanmıştır.

"Sanırım geriye kalan tek şey bol bol pratik yapmak oluyor. Yani sonuçta şöyle bir durum vardır. Hani öğretmenlik mesleği böyle sadece akademik olarak veya kitaplardan öğrenilebilecek o şekilde uygulamaya geçilecek bir meslek değildir. Yani örnek verecek olursak kitap okuyarak yüzme öğrenemeyiz veya bisiklet süremeyiz. İllaki bir uygulama da gerekiyor. Yani geriye kalan tek şeyin bol bol pratik olduğunu düşünüyorum aslında. Yani o yüzden göreve başladığım zaman çok bir sıkıntı çekmeyeceğimi hatta pratikle beraber çok daha gelişip ileri düzeye geçeceğine ben inanıyorum şahsen."

Katılımcılar öğrencilik yıllarından itibaren; öğretmenlerini, mesleğinde iyi yetişmiş başarılı kişileri ve okulda diğer öğretmenleri gözlemleyerek onların olumlu davranışlarını rol model almanın ideal öğretmen olma yolunda öğretmen adayına rehberlik edeceğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K5 öğretmenlerindeki iyi nitelikleri örmek almaya ilişkin yaptıklarını *"Rol modeller de aynı şekilde. Birçok öğretmeni rol model olarak aldığımı söylersem yalan söylemiş olurum. Çünkü düşünce yapısı ve ders işleyişi bana uymayan öğretmenlerin, öğretim elemanlarım tabii ki oldu ama ben bunların içinden her zaman ne alabilirime baktım"* ifadeleriyle anlatmıştır. Katılımcılardan K2 ise ideal öğretmen niteliklerini kazanmalarında etkili olan faktörler için rol modele vurgu yapan *"yani dediğim gibi öğretmenlerimiz bunda çok etkili oldu. Üniversitedeki hocalarımız. Kimisini kendimize rol model almadık tabii ama çoğunu da aldık yani"* ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcılar ideal öğretmen niteliklerine sahip olma yolunda neler yapılması gerektiğine ilişkin verilerin analizinde; fedakârlık, işini sevme, adanmışlık, ilgi duyma ve özverili olma kodlarıyla bireylerin içsel bir motivasyon ve isteğe sahip olmaları gerektiğini ifade etmişleridir. Katılımcılardan K9 *"Sevmeyen bu işi yapamaz. Kesinlikle seven, kesinlikle isteyen ve sıkılmayan yani. Bizim arkadaşlarımızın staj okullarından birinde öğretmen göreme engelli ve anlattıklarına göre de işini çok iyi yapıyor. Kesinlikle işini seviyor ve yapmak istiyorsa her türlü yapabilir"*

ifadeleriyle mesleği sevmenin o mesleğe ilişkin yeterlikleri edinmedeki önemine vurgu yapmıştır.

Katılımcılar; planlı, düzenli, disiplinli ve tertipli çalışmanın ideal öğretmen niteliklerine bireyleri bir adım daha yaklaştırdığını düşünmektedirler. İdeal öğretmen niteliklerine sahip olma yolunda öğretmenlik mesleğine ilişkin tüm bu bahsedilen beceriler geliştirilirken, kültür gezileri, sosyal etkinlikler ve kulüp faaliyetleri yoluyla da sosyal ve kültürel gelişimin de sağlanmasının önemine vurgu yapmışlardır. Ayrıca, ideal öğretmen niteliklerinin neler olması gerektiğine ilişkin ifade ettikleri *"teknolojik yeterliklere"* sahip olmak için öğretmenlerin; internet, telefon, bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta ve yapay zekâ gibi eğitim öğretimde kullanılabilecek araçlara yönelik teknoloji okuryazarlıklarını geliştirmeleri gerektiği üzerinde durmaktadırlar.

4. Tartışma

Bu araştırmada, öncelikle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal bir sosyal bilgiler öğretmeninin sahip olması gereken niteliklerin neler olduğuna ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. İdeal sosyal bilgiler öğretmen niteliklerinin ortaya konmasının ardından katılımcıların bu nitelikler açısından kendilerini ne şekilde değerlendirdikleri sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, katılımcıların ideal sosyal bilgiler öğretmeni tanımlamalarında öne çıkan unsurların, alan bilgisi ve becerisi, pedagojik bilgi ve beceri, genel kültür bilgisi, iletişim becerisi ve değerler (eğitimi) olduğu ifade edilebilir. Özellikle alan bilgisi konusundaki yeterlilik, katılımcılar tarafından vurgulanan unsurların başında gelmektedir. İlgili alan yazında da pek çok araştırma (Eminođlu-Küçüktepe ve Ekinci, 2022; şimşek ve Akgün, 2014; Yazçayır ve Yıldırım, 2021) öğretmen eğitiminde alan bilgisinin önemine değinilmektedir. Ayrıca MEB (2017) tarafından oluşturulan öğretmenlik mesleği genel yeterlilik alanlarından birini ve eğitim fakólterinde yer alan lisans programlarında bulunan öğretmenlik uygulaması dersi kapsamındaki *"Uygulama Öğrencisi Yeterlilik Göstergeleri"* arasında da yine alan bilgisi yer almaktadır. Buna karşın öğretmen eğitiminin konu alan bilgisi temelinde yürütülmesine ilişkin eleştirel bakış açıları da getirilmekte olup özellikle 21. yüzyıl dinamikleri bağlamında öğretmen niteliklerinin alan bilgisi kısılcısından kurtarılarak beceri temelli bir yapıya büründürülmesi gerektiği de savunulmaktadır (Tingil, vd., 2023).

Katılımcıların üzerinde yoğun olarak durdukları bir başka unsur da ideal öğretmenin rol model bir kişiliğe sahip olması gerektiğidir. Bu noktada, sosyal bilgiler öğretmeninin öğrencilerine kazandırmaya çalıştığı nitelikler ile kendisinin sahip olduğu ve/veya sergilediği davranışlar arasında bir uyumun olması; söylediği, derste öğrencilere edindirmeye gayret gösterdiği kazanımlar ile kendi nitelikleri arasında bir zıtlığın olmaması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Tonga (2022)

çalışmasında bu duruma dikkat çekmekte ve rol model olmayı başarabilen sosyal bilgiler öğretmenlerinin, çok daha etkili ve nitelikli bir öğretmen profili ortaya koyabileceğini ifade etmektedir. Benzer şekilde Bayrak ve Akdemir (2021) tarafından yapılan çalışmada da değer eğitiminde öğretmenin rol model olmasının önemi açıklanmaktadır.

İdeal sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken nitelikler arasında katılımcılar tarafından yoğun olarak ifade edilen diğer özellikler içerisinde iki bağlam ön plana çıkmaktadır: Teknoloji okuryazarlığı ve mesleki sevgi/bağlılık. 21. yüzyıl bilgi iletişim teknolojileri çağında öğretmen eğitimi, çağı niteleyen en temel unsurlardan biri olan teknolojiden bağımsız olarak düşünülemez (Güney vd., 2023). Özellikle dünyaya gelen her yeni neslin gözlerini çok daha teknolojiyle donanmış bir hayata açtığı günümüzde, öğretmenlerin bu değişim ve dönüşümden etkilenmeden mesleklerine aynı şekilde devam edebilmeleri oldukça güçtür (Ghavifekr ve Rosdy, 2015; Saykal ve Uluçınar-Sağır, 2021; Stošić, 2015). Aslında bu durum, sadece öğretmenlik mesleğine özgü de değildir. Günlük yaşam pratiklerindeki hemen her boyut bu dönüşümden etkilenmekte, değişmekte ve dönüşmektedir. Dolayısıyla böylesine köklü ve bütüncül bir dönüşüm süreci içerisinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin de en azından temel düzeyde, eğitim teknolojileri başta olmak üzere teknoloji okuryazarlıklarının olması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Katılımcıların, ideal sosyal bilgiler öğretmenine ilişkin yaptıkları tanımlamada değindikleri ikinci boyut olan mesleki sevgi/bağlılık da sürdürülebilir ekonomi ve iş hayatı için oldukça önemli olmakla birlikte özellikle öğretmenlik mesleği için çok daha önemli ve kritiktir (Aydinol ve Üredi, 2020). İlgili alan yazında yapılmış pek çok çalışmada da (Candan vd., 2023; Güler vd., 2020) öğretmenin mesleki aidiyet ve mutluluğu gibi unsurların mesleki performans ve deneyimleri üzerinde etkili olabildiği ifade edilmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcıların, ideal sosyal bilgiler öğretmen nitelikleri açısından kendilerine yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde özellikle iletişim boyutunda önemli oranda katılımcının, kendisini yeterli gördüğü ifade edilebilir. Öğrenciyle sağlıklı ve etkili iletişim kurabilme, veli ile iletişim gibi alt başlıklarda değerlendirilebilecek iletişim yeterliği öğretmenlik mesleği açısından oldukça önemli görülmektedir (Loy, 2006). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hedef kitlesi olan ortaokul öğrencilerinin gelişim özellikleri dikkate alındığında, öğretmen adaylarının kendilerini iletişim konusunda yeterli görmeleri mesleki hazırlık anlamında olumlu bir veri olarak kabul edilebilir. Araştırmada ulaşılan bu sonuçla benzer verilere Aldan Karademir ve Akgül (2019) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmış, sosyal bilgiler öğretmenleri, etkili sosyal bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler arasında, iyi ve güçlü iletişim sahibi olmayı da saymıştır.

Katılımcıların kendilerini nispeten yeterli gördükleri diğer iki önemli boyut ise alan bilgisi ve pedagojik yeterlilik alanlarıdır. Bu iki boyutta katılımcıların ikiye bölündükleri, yarısının kendisini bu başlıklarda yeterli görürken diğer yarısının ise yetersiz gördüğü anlaşılmaktadır. Alan bilgisi boyutunda özellikle tarih ve coğrafya disiplinlerine ilişkin yetersizlik bu bağlamda ön plana çıkmakta; katılımcılar, sosyal bilgiler dersi kapsamında çok sayıda farklı disiplin bulunduğunu ve bu disiplinlerin hepsine ilişkin derinlemesine bilgi sahibi olmaları gerektiğini ancak şu aşamada bu yeterliğe sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Araştırmada ulaşılan bu sonuçla benzer sonuçlara, Hughes ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmıştır. Araştırmacılar, katılımcı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersi içeriğine ilişkin yeterli ve gerekli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiş ve bu duruma çözüm olarak çeşitli öneriler getirmiştir. Ortaya konan bu durum, bir anlamda sosyal bilgiler dersinin tasarımıyla da ilişkilendirilebilir. Disiplinlerarası veya çok disiplinli olarak tasarlanıp yürütülen ders, bünyesinde çok sayıda sosyal bilimden içeriğe ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarındaki disiplinler çeşitliliğinde net bir şekilde görülebileceği gibi sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan dersler ve derslerin içeriğinden hareketle de anlaşılabilir. Disiplinler çeşitliliği ve/veya disiplinlerarası yapı bir yandan çeşitli avantajlar sunarken (Bayrambaş vd., 2022; Sağdıç, 2019; Turan, 2019) diğer yandan disiplinlere yönelik derinlemesine bilgi sahibi olmakta zorlanma başta olmak üzere farklı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Nitekim Akyol ve Elvan (2024) tarafından yapılan bir çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının KPSS alan sınavını zor bulmalarına ilişkin nedenler arasında sınavın kapsamlı ve oldukça çeşitli başlıklardan oluşuyor olması da ifade edilmektedir. Aynı doğrultudaki verilere Dere ve Demirci'nin (2022) araştırmalarında da rastlanmakta; öğretmen adaylarının karşılaştıkları zorlukları betimlerken disiplinler çeşitliliği bağlamına vurgu yaptıkları görülmektedir. Benzer bir durum kendisini, bu araştırmanın katılımcıları tarafından ortaya konan verilerde de göstermektedir. Katılımcılar, bir yandan ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin derse içerik sağlayan sosyal ve beşerî bilimlere ilişkin alan bilgisinin oldukça iyi olması gerektiğinin altını çizirken diğer yandan da bu çeşitliliğin idealize edilen bu hedef niteliğe ulaşmayı zorlaştırdığını de ifade etmektedir.

Çalışmada, ideal sosyal bilgiler öğretmen nitelikleri ortaya konup katılımcıların bu niteliklere ilişkin kendilerini değerlendirmelerinin ardından son olarak idealize edilen niteliklere sahip olmak için neler yapılması gerektiği, katılımcıların kendileri için ideal sosyal bilgiler öğretmenliğine giden yolda nasıl bir yol haritası, bir anlamda reçete, çıkardıkları da ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada elde edilen bulgulardan, katılımcıların önemli bir kısmının alan bilgisi okumalarını arttırmaları gerektiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Özellikle tarih ve coğrafya konularındaki

var olan veya muhtemel eksikliklerini gidermek adına daha fazla okuma yapmaları gerektiğinin altını çizmişlerdir. Altun ve Ata (2008) tarafından yapılmış bir araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özellikle alan bilgisini, başta tarih olmak üzere, önemli gördükleri ancak alan bilgisi ve eğitimi konusundaki temel eserlerden yeteri kadar haberdar olmadıkları/faydalanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak katılımcıların ideal öğretmen yolculuğunda özellikle vurguladıkları unsur uygulama ve deneyim olmuştur. Özellikle deneyimli öğretmenlerin yaşantılarından hareketle kendilerine verecekleri öneriler, katılımcılar için önemli bir veri olarak değerlendirilmekte ve bu hususu vurgulamak adına birden fazla katılımcı tekrar lisans birinci sınıfta öğrenciliğe başlasa sık sık öğretmenlerle iletişime geçip onların deneyimlerinden istifade etmek suretiyle, öğretmenliğe hazırlanacağını söyleyerek bu hususa dikkat çekmektedir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal sosyal bilgiler öğretmen tanımları, bu tanıma göre kendilerine yönelik değerlendirmeleri ve eksik/yetersiz niteliklerinin geliştirilmesi için neler yapmaları gerektiğine ilişkin görüşleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Katılımcıların özellikle alan bilgisi ve meslek bilgisi/beceri boyutlarıyla rol model olmayı ideal bir sosyal bilgiler öğretmenin betimlenmesinde ön plana çıkardıkları, bu niteliklerin bir kısmına şu anda sahip olduklarını ancak önemli bir oranda da geliştirilmesi gereken nitelikleri olduğunu düşündükleri ifade edilebilir. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan hareketle, aşağıdaki öneriler ortaya konabilir:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan dersler, güncel gelişmeler bağlamında özellikle 21. yüzyıl becerileri ekseninde düzenli olarak gözden geçirilebilir.
- 2- Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinin en başından itibaren çok yönlü olarak gelişimlerine katkıda bulunmak adına yönlendirici ve teşvik edici uygulamaların sayısı ve çeşidi artırılabilir.
- 3- Özellikle beceri gelişimini desteklemeye yönelik uygulamalı derslerin sayısı artırılıp bu derslerin içeriğinde ihtiyacı karşılamaya yönelik uygulamalı etkinlikler yaptırılabilir.
- 4- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ideal sosyal bilgiler öğretmeni nitelikleri bağlamında öz değerlendirmelerini belirlemeye yönelik ölçek çalışmaları yapılabilir. Bu ölçek ile daha geniş katılımlı nicel araştırma tasarımları gerçekleştirilebilir.

Etik Bildirim: Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuş; yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik

Kurulu'nun 18.06.2025 tarihli ve 06-37 sayılı izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Yazar Katkıları : Makalenin bütün bölümlerine her iki yazar da eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Finansman : Bu makalede herhangi bir kurum ve kuruluşun finansman desteği alınmamıştır.

Çıkar Çatışması : Yazarların makaleye ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Veri Erişilebilirliği : Veriler makul talep karşılığında sorumlu yazardan elde edilebilir.

Kaynakça

- Akyol, S., ve Elvan, Ö. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin alan sınavına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 939-957.
- Aldan Karademir, Ç., ve Akgül, A. (2019). Öğretmenlerin etkili sosyal bilgiler öğretmeni algısı: Nitel bir araştırma. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3), 186-207.
- Altun, A., ve Ata, B. (2008). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalındaki akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının başvuru kitapları üzerine düşünceleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 27-45.
- Andrysová, P., & Chudý, ř. (2019). Comparative analysis of teacher education programmes in selected countries. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18(4), 7-15.
- Arnon, S., & Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers and Teaching*, 13(5), 441-464. <https://doi.org/10.1080/13540600701561653>
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51 (Özel sayı 1), 395-407.
- Aydınoğ, P., ve Üredi, L. (2020). Sınıf öğretmenlerinin mesleki aidiyet duyguları ile mesleki doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Mersin ili örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(16), 5681- 5703.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Batu, D. N. (2022). Öğretmen eğitimcilerinin sosyal bilgiler öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayrak, B. ve Akdemir, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bakış açısından etik değer olarak merhamet kavramı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 370-383.
- Bayrambaş, F., Ağaçdıken, F., ve Güneş Can, S. (2022). Ortaokul öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 138-154.
- Candan, Ö., Işık, O., Bozkurt, A., Alan, M., Türkmen, Y. E. ve Kaplan, H. (2023). Öğretmenlerin mesleki bağlılığını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(111), 6999-7009.
- Cao, M., Sun, J., Wang, S. & Yan, Y. (2024). Definitions and theoretical foundations. J. Cheng, W. Han, Q. Zhou, S. Wang (Ed.) In *Handbook of Teaching Competency Development in Higher Education 7-37*, Springer.
- Carter, E., Kwok, P. K. P., Shima, L., & Singal, N. (2023). 'A good teacher should...': Exploring student perceptions of teaching quality in Rwandan secondary education. *International Journal of Adolescence and Youth*, 28(1), 518-539.
- Coşkun, F. (2022). Öğretmenlik mesleği ve 21. yüzyıl becerileri. *Alanyazın*, 3(1), 31-38 <http://dx.doi.org/10.22596/cresjournal.0301.31.38>
- Creswell, J. W., Hanson, E.W., Clark, V.P. & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Czernek-Marszałek, K., & McCabe, S. (2024). Sampling in qualitative interview research: Criteria, considerations and guidelines for success. *Annals of Tourism Research*, 104.
- Çalışkan, M., Negiş Işık, A., ve Saygın, Y. (2013). Öğretmen adaylarının ideal öğretmen algıları. *Elementary Education Online*, 12(2), 575-584.
- Çelik, Ö., Yorulmaz, A. ve Çokçalışkan, H. (2019). Öğretmen genel yeterlikleri açısından sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 213-215.
- Daniřková, Z. (2020). Social studies in primary education: Comparing the Slovak and Czech Republics. *Pedagogika*, 70(4), 449-462.
- Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291-309.
- Dere, İ. ve Demirci, E. (2022). KPSS Sosyal Bilgiler Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi'ne (ÖABT) katılanların deneyimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 716-733.
- Dönmez, C. ve Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 14(1), 460-482.
- Dunn, A. W. (1916). The social studies in secondary education. Report of the committee on social studies of the commission on the reorganization of secondary education of the national education association. *Bulletin*, No. 28.
- Eminoğlu-Küçüktepe, S. ve Ekinci, A. G. (2022). Tarih öğretmeni adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları alan bilgisi derslerine ilişkin görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 13(48), 610-624.
- Erbaş, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen yeterliklerinin delphi tekniği ile belirlenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gerritsen, S., Plug, E., & Webbink, E. (2016). Teacher quality and student achievement: Evidence from a sample of Dutch twins. *Journal of Applied Econometrics*, 32(3), 643-660.
- Ghavifekr, S. & Rosdy, W.A.W. (2015). Teaching and learning with technology: Effectiveness of ICT integration in schools. *International Journal of Research in Education and Science*, 1(2), 175-191.
- Gleeson, A. M. & D'Souza, L. A. (2016). Reframing a social studies methods course: Preparing elementary teacher candidates for the common core. *The Social Studies*, 107(5), 165-170.

- Göksoy, S. (2018). Eğitimde etkililiğinin artırılabilmesi için sistem modelinin okul ve öğrenme ortamına uyarlanabilirliği. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-15.
- Güler G., Çıkrıkçı R. N. ve Akçay, P. (2020). Öğretmenlerin etkili okul algıları ve mesleki aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 20(3), 1499-1511.
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 654-700.
- Güney, Z., Semerci, A., ve Özden, T. (2023). Öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 149-164.
- Gençtürk, E., Akbaş, Y. ve Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bakış açısıyla ideal öğretmenin özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2 Supplementary), 1559- 1572. Hattie, J.A.C. (2003). Teachers make a difference: What is the research evidence? Paper presented at the building teacher quality: What does the research tell us ACER Research Conference, Melbourne, Australia. Retrieved from http://research.acer.edu.au/research_conference_2003/4/
- Hughes, C., Diego-Medrano, E., & Nix, S. (2016). An investigation of elementary teacher candidates' pedagogical and content knowledge of the social studies curriculum. *Journal of Social Studies and History Education*, 1(2), 1-11.
- Kayran, A. ve Tunç Şahin, C. (2021). Öğretmenlik mesleki yeterliliklerine yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 22(2), 1352-1386.
- Kök, M., Çiftçi, M. ve Ayık, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183.
- Lim, W. M. (2025). What is qualitative research? An overview and guidelines. *Australasian Marketing Journal*, 33(2), 199-229.
- Loy, K. J. (2006). Effective teacher communication skills and teacher quality [Doctoral dissertation, Ohio State University]. OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center.
- Magudu, S. (2013). Challenges of curriculum integration at primary school: The case of social studies in Zimbabwe. *International Journal of Research in Education Methodology*, 2(2), 114-122.
- Martinez, C. (2022). Developing 21st century teaching skills: A case study of teaching and learning through project-based curriculum. *Cogent Education*, 9, 1-16.
- McIntosh, M. J., & Morse, J. M. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global Qualitative Nursing Research*, 2, 1-12.
- Meraler, S (2010). Eğitim kurumlarının başarısı açısından kalitenin önemi. *Mukaddime*, 2, 175-188.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- O'Connor, C. & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1-13.
- Odia, A. A., & Aghahowa, B. N. (2024). Exploring the evolution of social studies in Nigeria: Unraveling the past, understanding the present, and envisioning the future. *Nigerian Journal of Social Studies*, 27(2), 25-38.
- MEB (2017). Öğretmen yetiştirme strateji belgesi
- MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri
- MEB (2017). Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri
- MEB (2019). Uygulama öğrencisi yeterlik göstergeleri
- Özabacı, N. ve Acat, B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42, 211-236.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2014). Öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Pamukoğlu, İ. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlilik algısı (Balıkesir Üniversitesi örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed.: M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Peklaj, C. (2015). Teacher competencies through the prism of educational research. *The Center for Educational Policy Studies Journal*, 5(3), 183-204.
- Pınar, İ. ve Sarıçam, H. (2025). Eğitim fakólterindeki akademisyenlerin milli eğitim akademisi ile ilgili görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 12-29.
- Sağdıç, M. (2019). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde disiplinlerarası öğretim yaklaşımının tarihsel gelişimi. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 390-403.
- Saykal, A., ve Uluçınar Sağır, Ş. (2021). Türkiye'de öğretmen yeterlikleri ve teknolojik pedagojik alan bilgisi araştırmaları. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 115-137.
- Semenova, E., ve Khanolainen, D. (2024). Exploring student and teacher perceptions of the ideal teacher in Russia. *Pedagogy, Culture & Society*, 1-18.
- Sığrı, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. Beta Yayınları.
- Silverman D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. (Çev. Ed.: E. Dinç). Ankara: Pegem Akademi.
- Simonović, N. (2021). Teachers' key competencies for innovative teaching, *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 9(3), 331-345.
- Stořić, L. (2015). The importance of educational technology in teaching. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 3(1), 111-114.

- Şimşek, N. ve Akgün, İ. H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kpss öğretmenlik alan bilgisi sınavına (öabs) yönelik görüşleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 82-100.
- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *Erciyes University Journal of Social Sciences Institute*, 1(33), 283-298.
- Tingil, B.A., Mutlu, G., ve Pekkarakaş, E. (2023). 21. yüzyıl öğretmenlerinin bilgi ve yeterlik alanlarının belirlenmesi: Bir delphi çalışması. *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi*, *Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 146-171.
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 17-30.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal bilgiler öğretim programının disiplinlerarası yapısının incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*. 2(2), 166-190.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140.
- Türkköse, M. A. ve Elban, M. (2024). Türk eğitim tarihi açısından öğretmen yeterlikleri ve sosyal bilişsel kuram. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(4), 634-643.
- Uyar, A., ve Çiçek, B. (2021). Farklı branşlardaki öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 1-11.
- Ünlü, İ., Kaşkaya, A. ve Coşkun, M. K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 214-228.
- Waring, S. M. (2016). The social studies methods course: What do teacher candidates know and want to know about teaching social studies? *Educational Research and Evaluation*, 16(5), 437-449.
- Yazçayır, N., ve Yıldırım, N. (2021). Öğretmen yetiştirme lisans programları ve öğretmenlik meslek bilgisi alt boyutunun karşılaştırmalı analizi "Türkiye ve Singapur". *TEBD*, 19(1), 182-218.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 88-104.
- Yılar, M. B. ve Cüce, K. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel alan yeterliklerini etkileyen faktörler ve bunların lisans programıyla ilişkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 661-683.

Prospective Social Studies Teachers' Views on the Ideal Qualities of a Social Studies Teacher

Hamit Çalışkan¹ Zafer İbrahimoglu²

ARTICLE INFO

DOI: 10.29299/kefad.1789785

Received: 23.09.2025

Revised: 13.11.2025

Accepted: 18.11.2025

Keywords:

Social Studies,
Ideal Teacher,
Teacher Training

ABSTRACT

In teacher education, the aim is to develop the qualities of prospective teachers in many respects, primarily professional knowledge, professional skills, attitudes and values. The primary stage of quality development is for the individual to become aware of their self-efficacy and understand what kind of development they need to show in which areas. This study sought to reveal the views of social studies prospective teachers regarding the qualities that an ideal social studies teacher should possess and their self-assessments of these qualities. The research was designed and conducted according to the basic qualitative research design based on qualitative research methodology principles. The criterion sampling technique, one of the purposive sampling techniques, was used to determine the participants in the study. Semi-structured interview forms were used to collect data, and the data were subjected to content analysis. Participants focused on topics such as mastery of subject knowledge, being a role model for students, and strong communication skills as qualities of an ideal social studies teacher. A significant proportion of participants stated that they felt prepared to work as social studies teachers in terms of communication skills and subject knowledge, while nearly half stated that they had deficiencies in areas such as subject knowledge and classroom management, and that they needed to work on these areas and gain experience and practice in the teaching profession.

1. Introduction

Education has been understood, defined, and implemented in many different ways throughout history, yet it has also shown a certain continuity in terms of its fundamental dynamics. These continuous elements, which can also be referred to as the fundamental components of education, include the teacher, the student, and the teaching programme/objectives, which are also mentioned in the relevant literature (Göksoy, 2018) as important factors among the inputs of education. While each component related to education in general and educational outcomes in particular is important in its own context, the teacher plays a particularly critical role in this process (Gültekin, 2020; Meraler, 2010).

The quality of education, as a variable with the potential to directly influence nearly all stages of the teaching-learning process, cannot be considered separately from the quality of the teacher (Gerritsen et al., 2016; Hattie, 2003). One of the most important milestones on the path to high-quality, effective and sustainable education is training high-quality teachers (Türkköse and Elban, 2024). In this context, the concept of teacher training comes to the fore. Teacher

education is a concept that must be considered in two dimensions. One dimension of the concept covers the education of prospective teachers who have not yet started working, while the other dimension refers to the education of teachers who are actively working.

Although different systems are implemented worldwide for teacher training (Andrysová & Chudý, 2019; Darling-Hammond, 2017), in Turkey, the teacher training process is carried out within education faculties. However, with the legal changes implemented in 2024, National Education Academies were established, and admission to these academies is regulated based on the condition that individuals graduating from teacher training programmes must pass the AGS exam (Pınar and Sarçam, 2025).

One of the existing undergraduate programmes in education faculties aimed at training teachers is social studies teaching. Emerging as a citizenship education programme in the early 20th century (Dunn, 1916), social studies has now become a subject included in the curricula of many countries (Danišková, 2020; Magudu, 2013; Odiya & Aghahowa, 2024), and undergraduate programmes have been established at universities to meet the need for

Corresponding Author¹ : Hamit Çalışkan, Research Assistant, Marmara University, Türkiye, hamit.caliskan@marmara.edu.tr

Author² : Zafer İbrahimoglu, Associate Professor, Marmara University, Türkiye,

zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr

teachers in this field. Therefore, students enrolled in social studies teacher training undergraduate programmes are naturally considered 'prospective teachers.' Prospective social studies teachers are entitled to teach after completing their four-year education. Viewed from this perspective, the qualities of prospective teachers seeking quality education/social studies education are important as they may have a direct impact on educational outcomes in the near and medium term.

The qualities that teachers should possess have recently begun to be referred to as teacher competencies. In particular, the preparation of the Turkish Qualifications Framework Document and the subsequent efforts to define competencies specific to the teaching profession based on this document have accelerated this debate and development. Although different classifications of teacher competencies are possible (Cao et al., 2024; Peklaj, 2015; Simonović, 2021), these competency areas generally take shape in three basic dimensions: Professional Knowledge, Professional Skills, and Attitudes and Values (Ministry of National Education [MEB], 2017a). Beyond these general competency areas, subject-specific competency indicators have also been determined and announced by the Ministry of National Education. The Social Studies Teacher Subject-Specific Competencies are one such study within this scope. Published in 2017, this study organises social studies teacher competencies into five competency areas: planning and organising the teaching process, the learning-teaching process, monitoring and evaluation, collaborating with the school, family and community, and ensuring professional development (MEB, 2017b). However, the rapid changes and transformations occurring in almost every dimension of social life naturally affect and transform teacher competencies. In this context, there may be differences between the competencies that today's teachers should possess and the qualities that tomorrow's teachers will need. Indeed, data presented in a study conducted by Erbaş (2022) indicates that social studies teacher competencies need to be updated. Similarly, research conducted by Batu (2022) also found that new items need to be added to teacher competencies. One of the important developments forcing the transformation of teacher qualities is undoubtedly the dynamics of the 21st century. In particular, the conceptual framework referred to as 21st-century skills in the relevant literature has brought about significant changes not only in the qualities that students are expected to acquire but also in teacher qualifications (Coşkun, 2022; Uyar and Çiçek, 2021; Martinez, 2022).

The social studies teacher competencies outlined above are crucial not only for current teachers but also for prospective teachers in the prospective training phase. Indeed, the Teacher Training Strategy Document (2017) prepared by the Ministry of National Education (MEB) draws attention to a similar issue, emphasising that, for qualified and effective education, prospective teachers must be trained with a focus on their education so that they are much better

prepared for the profession and their level of qualification is raised.

Prospective teachers undergoing the preparatory process for their profession can pursue a more conscious and goal-oriented undergraduate education if they are aware of the dimensions in which they need to prepare themselves and how to do so. Although undergraduate programmes aimed at training teachers are designed to equip students with the relevant competencies, the individual's own awareness and goal-oriented consciousness can make the process much more meaningful and productive. Therefore, it is important for social studies prospective teachers to develop awareness of the ideal teacher qualities they should possess, while also being able to assess how much they possess these qualities. This enables the analysis of their current situation and ensures more adequate preparation for the profession.

The relevant literature contains various studies on social studies prospective teachers' perceptions of different aspects of the teaching profession and their teaching competencies. A study conducted by Dönmez and Uslu (2014) sought to determine social studies prospective teachers' perceptions of their self-efficacy regarding subject-specific competencies. In a study conducted by Waring (2016), the competencies and needs of social studies prospective teachers in the field of 'social studies teaching' were examined, and based on the data obtained, the participants' deficiencies in some important areas were highlighted. In another study, the authors (Yılar and Cüce, 2021) examined the factors affecting social studies teachers' subject-specific competencies in relation to their undergraduate programmes. Gençtürk et al. (2012) sought to reveal social studies prospective teachers' thoughts on the characteristics of the ideal teacher. In their study with social studies prospective teachers, Gleeson and D'Souza (2016) developed various recommendations by conducting practical studies aimed at developing the participants' qualities in various dimensions related to social studies teaching. The research conducted by Kayran and Tunç Şahin (2021) aimed to determine the views of social studies prospective teachers regarding their teaching professional competencies. Pamukoğlu (2021) conducted a study to reveal social studies prospective teachers' perceptions of self-efficacy regarding the teaching profession. A study by Ünlü et al. (2017) examined social studies prospective teachers' technological pedagogical content knowledge competencies according to various variables. There are also studies conducted with participants from different disciplines besides social studies prospective teachers. One such study, conducted by Özabacı and Acat (2005), attempted to determine the perceptions of 362 prospective teachers regarding the ideal teacher characteristics and their own qualities. Another study (Kök et al., 2011) examined the views of pre-school prospective teachers regarding their subject-specific competencies. Research conducted by Taşkaya (2012) also sought to identify the

characteristics that prospective teachers believed a qualified teacher should possess. Apart from these studies, there are other studies in the literature (Arnon & Reichel, 2007; Carter et al., 2023; Çalışkan et al., 2013; Çelik et al., 2019; Özer and Gelen, 2014; Semenova & Khanolainen, 2024; Yeşilyurt, 2013).

When examining studies conducted in the relevant field, it is observed that studies are generally conducted in the context of participants evaluating themselves according to various predetermined criteria, while in some other studies, answers are sought to the question of what meanings participants attribute to the concept of a qualified teacher. This study sought to reveal social studies prospective teachers' views on the qualities that an ideal social studies teacher should possess and their self-assessments of these qualities. It then attempted to determine what they needed to do to develop the qualities they perceived as lacking in themselves. Therefore, the research aims to contribute to gaining a holistic perspective by addressing different dimensions together, beyond the studies in the relevant literature that generally focus on a single dimension of the process.

The questions to be answered in the research are as follows:

- 1- What are the basic characteristics that a social studies prospective teacher considers an ideal teacher should possess?
- 2- How do participants evaluate themselves in terms of the qualities of an ideal social studies teacher?
- 3- What are the areas of qualities that they think are lacking/need improvement/need development?
- 4- According to the participants' views, what needs to be done to achieve the qualities of an ideal social studies teacher?

2. Method

2.1. Design

In scientific studies, the research method and design are essentially determined based on the problem situation and research questions (Creswell et al., 2007). In this study, a qualitative research method was preferred because the aim was to explore social studies prospective teachers' thoughts on what qualities an ideal teacher should possess and to what extent they themselves possess these ideal qualities. The ability to obtain in-depth and multifaceted data on research questions is one of the main advantages that qualitative research offers researchers (Lim, 2025). There are different designs within the qualitative research method. Among these designs, the basic qualitative research design was preferred in this study. Basic qualitative research can be used especially in studies aimed at understanding the experiences and meaning worlds of participants (Merriam & Tisdell, 2016).

2.2. Participants

In qualitative research, when determining the size of the participant group, more clearly defined numbers are generally preferred so as not to cause data loss, as the aim is to conduct in-depth and multi-faceted analysis (Czernek-Marszałek & McCabe, 2024). The participant group for this study consists of 6 male and 6 female prospective teachers enrolled in the 4th year of the social sciences teaching department at a state university in the Marmara region during the 2024-2025 academic year. Criterion sampling, one of the purposive sampling techniques, was used to determine the participants. The criterion sampling technique requires participants to be determined according to pre-determined criteria in order to find meaningful answers to the research questions (Baltacı, 2018). In this study, within the context of the research questions posed, the criterion used for determining participants was being a fourth-year undergraduate student in social studies teaching, who is in the final stage of their undergraduate education and has completed a significant portion of their university courses. In accordance with the criteria determined, a pool of potential participants was first identified, and interviews were conducted with participants selected from this pool. The interviews with the participants were audio-recorded for later transcription. Demographic information about the research participants is presented in Table 1.

Table 1.

Demographic characteristics of the participants

Participant	Gender
P1	Female
P2	Female
P3	Male
P4	Male
P5	Male
P6	Female
P7	Male
P8	Male
P9	Female
P10	Female
P11	Female
P12	Male

2.3. Procedure

The research process began with a review of the relevant literature. In line with the literature, semi-structured interview questions were prepared to explore the participants' views regarding the characteristics of an ideal social studies teacher and how they evaluated themselves in terms of these characteristics. The prepared interview questions were presented to experts in the field, and

necessary revisions were made before finalizing the interview form. During the data collection phase of the study, interviews were conducted with participants who met the predetermined criteria. The interviews were carried out individually, and audio recordings were made with the consent of the participants. The interviews lasted approximately 35 minutes on average. After the interviews were completed, the audio recordings were transcribed into written texts. The obtained data were examined by the researchers, meaningful codes were generated, and similar codes were grouped together to form themes and categories. Content analysis was employed in the analysis of the research data. The findings were discussed in relation to the relevant literature, and various suggestions were developed.

2.4. Measures

There are various data collection techniques that can be used within the qualitative research method (Patton, 2018). In this study, interviews were used as the data collection technique, and a semi-structured interview form was used as the data collection tool. Interviews stand out in qualitative research due to their many potential advantages (McIntosh & Morse, 2015). In particular, the opportunity to obtain in-depth data from participants regarding research questions is considered quite important (Sığrı, 2021). In addition, flexibility and versatility in the data collection process can also be counted among the advantages of semi-structured interviews. In this study, the interview questions were prepared first. A literature review was conducted to prepare the interview questions. Following this review, which focused on teacher training, ideal teacher qualities, and prospective teachers, draft interview questions were written to elicit answers to each research question. In the second stage, the draft interview questions were submitted to an expert group consisting of a social studies teacher pursuing doctoral education and two faculty members with the title of professor working in the field of social studies education. The final form of the interview questions was determined based on the feedback received.

2.5. Data Analysis

Content analysis was used as the data analysis technique within the scope of this study. In qualitative research, content analysis is fundamentally based on coding and categorising data that could answer research questions based on the text (Silverman, 2018). In this study, the data obtained through semi-structured interviews were first transcribed and converted into written form. Subsequently, the data set was read several times to gain a comprehensive perspective before proceeding to the analysis stage. In qualitative research, it is important for coding to be performed by more than one person for reliability purposes (Arslan, 2022; Tutar, 2022; O'Connor and Joffe, 2020). From this perspective, coding was initially performed by one researcher, then the codes were jointly re-evaluated by two researchers, and the final form of the codes was agreed upon. After coding the entire data set, categories were created based on the codes, and the findings section was created, including direct quotations from the participants' statements.

3. Results

This section of the study presents findings regarding the qualities that prospective social studies teachers believe an ideal social studies teacher should possess, how participants perceive themselves in terms of possessing these qualities, and what they need to do to improve their current situation.

3.1. Participants' Views on the Qualities of an Ideal Social Studies Teacher

The first research question addressed in this study is what qualities prospective teachers believe an ideal social studies teacher should possess. In this context, the codes and categories that emerged from the analysis of the interviews conducted with participants are presented in Table 2.

Table 2.
Participants' views on the qualities of an ideal social studies teacher

Category	Code	Frequency (f)	Participant
Competent in Subject Knowledge	Knowledge of the field, command of the subject, knowledge of history, knowledge of geography, sociology, psychology, philosophy, politics, knowledge of sources, basic legal knowledge, archaeology, art history, economics, citizenship knowledge, social sciences, cultural knowledge, curriculum knowledge, being well-equipped, interdisciplinary knowledge, being multi-faceted, being very knowledgeable.	12	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12
Being a Role Model	They should be a role model, set an example, pay attention to their attire, communicate through body language, be someone who has internalised what they teach, and show consistency between what they say and what they do.	12	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12
Pedagogically Competent	Knowing how to teach, being able to adjust to the student's level, having strong classroom management skills, being able to teach what they know, planning activities, motivating students, being process-oriented, being active in the lesson, making students enjoy the subject, teaching how to access information, having pedagogical knowledge, making concepts concrete, helping students understand the importance of the lesson, appealing to different types of intelligence, being experienced, making lessons vibrant, keeping students active.	12	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12
Committed to Values and Giving Importance to Values Education	Patriotic, fair, democratic, able to empathise, courteous, compassionate, responsible, helpful, valuing national and religious holidays, unbiased, moral, hardworking, tolerant, compassionate, patient, understanding, respectful, honest, giving importance to social values, striving to instil universal values.	11	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12
Having Strong Communication Skills	Having strong communication skills, maintaining balanced student-teacher relationships, maintaining balanced relationships with others, good public speaking skills, good communication with students, extroverted, clear and direct, knowing their audience, sincere, using language correctly, being transparent.	11	P1, P2, P3, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12
Having High General Culture	High general knowledge, knowing cultural values, good knowledge of literature, sport and art, following current affairs, well-travelled.	9	P1, P3, P4, P6, P8, P9, P10, P11, P12
Following current affairs	Open to development, following current affairs, open to learning.	9	P3, P4, P5, P7, P8, P9, P10, P11, P12
Loving the teaching profession and being idealistic	Dedicated to their work, loving their profession, valuing their profession, loving children, being idealistic.	8	P1, P3, P4, P5, P7, P9, P11, P12
Having Technological Competencies	Competent in technology, knowledgeable about educational technologies, integrating technology into lessons.	7	P2, P3, P5, P8, P10, P11, P12
Being Investigative	Having research skills, having a researcher personality.	5	P3, P4, P5, P8, P11
Being Objective	Objective, not discriminatory.	5	P1, P3, P4, P6, P7
Able to organise out-of-school learning settings	Able to carry out museum visits, exhibition visits, playground activities, and field-based educational practices.	4	P3, P8, P10, P11
Friendly	Affectionate, positive, humane, emotional, caring, sympathetic, cheerful, pleasant, admired with astonishment.	4	P4, P5, P6, P9
Disciplined and well-principled	Able to work intensively, disciplined, principled, adhering to school regulations, well-integrated, complying with the professional code.	3	P4, P6, P12

As can be seen in Table 2, the codes derived from the expressions used by the prospective teachers to describe the qualities of an ideal Social Studies teacher predominantly highlighted the following categories: *Competent in Subject Knowledge, Being a Role Model, Pedagogically Competent, Committed to Values and Giving Importance to Values Education, Having Strong Communication Skills, Having High General Culture, Following Current Affairs, Loving the teaching profession and being idealistic, Having Technological Competencies, Being Investigative, and Being Objective*. It was observed that all participants emphasised that an ideal Social Studies teacher should be sufficiently competent in subject knowledge.

In this context, the participants stated that a Social Studies teacher should be well-equipped in fields such as history, geography, citizenship, sociology, psychology, philosophy, politics and economics. One of these participants, P3, expressed their views as follows: *"In terms of knowledge, subject knowledge – especially history, geography, citizenship and other branches of the social sciences such as sociology, psychology and philosophy – they need to know the information contained within these areas."* Similarly, P11, who held comparable views, explained the extent to which an ideal Social Studies teacher should be competent in terms of subject knowledge by stating, *"A Social Studies teacher must first possess knowledge in their field – whether it is history, geography or citizenship."*

The participant P1 states that an ideal social studies teacher should not only have subject knowledge but also possess source knowledge related to their field, expressing this as follows: *"When something about history is asked, it should definitely be like, 'this is this.' I mean, I read this from this source, and we should also know the source. I honestly don't think things like 'I heard it somewhere, I saw it, I watched it' are very valid in our department."* Participant P4 expressed that an ideal teacher should possess subject knowledge, emphasising the interdisciplinary nature of social studies, with the following statements:

'...since social studies is not comprised of a single field but rather an interdisciplinary subject encompassing history, geography, philosophy, psychology, economics, and indeed all of the social sciences, it is necessary for the social studies teacher to possess a comprehensive understanding of all these social science fields.'

Participants expressed the view that an ideal social studies teacher should serve as a role model for their students and be an individual who has internalised the advice and guidance they give to their students, transforming it into their own attitudes and behaviour. In this regard, participant P8 states that *"a teacher should be a good role model for students"* while P12 similarly remarks that *"both in and outside the classroom, a teacher should always set an example through their actions and their approach to events."* Through these statements, the participants emphasise that an ideal social studies teacher should, above all, serve as a good role model for their students.

All of the participants agreed that subject-matter knowledge is essential for an ideal social studies teacher. They also highlighted—with a similar level of consensus—that possessing such knowledge is not sufficient on its own; it is equally important to be able to convey this knowledge to students, which they expressed through their emphasis on pedagogical competencies. In this context, the participants stress that an ideal social studies teacher should be equipped with the ability to integrate their pedagogical knowledge into the teaching–learning process, to teach what they know effectively, to make the subject matter concrete, and to motivate students. Participant P4 expresses the necessity of pedagogical formation for an ideal teacher by stating, *"All this pedagogical formation knowledge, whatever it is and whatever it requires, in my view, means knowing how to make students love the lesson and involve them in it."* P5, on the other hand, highlights the value of the pedagogical skills they expect an ideal teacher to possess by saying, *"We need to be teachers who can appeal to different types of intelligence so that we can both integrate students with diverse intelligence profiles into the lesson and make the lesson more fluent and enjoyable."*

The participants demonstrated their sensitivity regarding this issue through the statements they expressed within the context of values education, which is also strongly emphasised in the social studies curriculum. In this regard, they highlight that a social studies teacher should possess values such as patriotism, justice, empathy, compassion, patience, and a democratic attitude—values on which they particularly focused—and that the teacher should act with care and sensitivity when fostering these values in students. In this context, participant P3, referring to the ideal social studies teacher, mentions that such a teacher *"should be someone who can empathise, a teacher who can empathise with the student, fair and conscientious, compassionate, patient and understanding; we can list these,"* while P12, regarding the need for values to be instilled in students, states that *"if we look at it from the perspective of values, there are certain core values in social studies. Values such as justice, responsibility, patriotism and helpfulness. Alongside these core values, a teacher should also always take into account other values such as diligence, tolerance and equality."*

Communication skills, which are among the most important competencies in the teaching profession, are also among the abilities that the participants expect an ideal teacher to have. At this point, the participants considered communication skills within the contexts of the teacher–student relationship, public speaking, using language properly, and being transparent in communication. While participant P6 emphasised the importance of the teacher's communication with the student by stating that *"being in communication with the child is, in my opinion, very important for all teachers, including social studies teachers,"* P9 drew attention to the need for an ideal teacher to have good communication with other stakeholders in education as well, expressing this through the statement that *"a teacher should communicate well with people. I mean, not only with students – they have parents. And*

then there are the teachers at school, the administration. They should be in good communication with them as well.”

3.2. Participants' Self-Evaluations in Terms of the Qualities of an Ideal Social Studies Teacher

Within the scope of the second research question of the study, data were collected to determine what Social Studies

prospective teachers think about their current situation in relation to the qualities of an ideal Social Studies teacher. The categories obtained through the analysis of these data, along with the codes that informed these categories, are presented in Table 3.

Table 3.

Participants' self-evaluations in terms of the qualities of an ideal social studies teacher

Category	Code	Frequency (f)	Participant
Communication Skills	I can maintain a student-teacher relationship, I can be clear and understandable, my communication with school stakeholders is good, I can communicate well with students, I can communicate well with teachers.	8	P1, P2, P3, P7, P8, P9, P10, P12
Preparedness	I can handle official tasks, I can teach, I am competent, I have self-confidence, I can adapt.	7	P3, P4, P6, P7, P8, P11 P12
Competent in Subject Knowledge	I am competent in subject mastery, field knowledge, curriculum knowledge, and programme knowledge.	6	P2, P3, P4, P5, P8, P12
Pedagogical Competencies	I can teach lessons, I can fill in the class register, I can deliver lessons, and I am competent in diversifying the lesson, simplifying the topic, supporting it with activities, and involving students in the lesson.	6	P2, P4, P5, P6, P8, P11
Classroom Management	I can maintain classroom control, classroom management, and provide a fair classroom environment.	4	P1, P2, P4, P10
Being Liked by Students	Students may like my lesson and me.	4	P2, P4, P6, P12
General Culture	I follow current information, films, theatre, books, and brands.	3	P3, P8, P12
Technological Competencies	I am competent in technology use, technology integration, and educational technologies.	2	P3, P10
Love for the Profession, and Idealism	I love the curriculum, I love children, I love my profession.	2	P4, P11
Being objective	I can be objective and impartial.	2	P1, P5
Values	I am competent in the value dimension.	1	P4

As can be seen in Table 3, the codes emerging from the expressions used by the prospective teachers regarding the qualities they believe they currently possess, in relation to the ideal characteristics of a Social Studies teacher, predominantly highlighted the following categories: *Communication Skills, Preparedness, Competent in Subject Knowledge, Pedagogical Competencies, Classroom Management, Being Liked by Students, General Culture, Technological Competencies, Love for the Profession, and Idealism.*

Eight of the participants stated that they considered themselves competent in communication skills—one of the qualities they most emphasised and believed an ideal social studies teacher should possess—referring to appropriate communication with students, being clear and understandable, establishing healthy communication with educational stakeholders, and understanding the student. In this regard, participant P2, who expressed that they saw themselves as competent, stated: “I do not consider myself inadequate in terms of establishing effective communication with students.” Similarly, P9, who holds comparable views, emphasised their self-perceived competence in communication through the statement: “... apart from that, I

think I am quite good in terms of communicating with students. When I think of myself in the classroom and at school, I believe I am good at communication with students, with the administration and with teachers.”

More than half of the participants, who are final-year social studies education students and at the same time prospective teachers, stated that although they currently believe they have certain shortcomings that they need to address, they nevertheless feel ready to carry out the teaching profession, particularly in matters such as delivering lessons, dealing with official procedures, and adapting to the school environment. Participant P8 expressed that they felt ready to perform the teaching profession in terms of subject knowledge, knowledge of regulations and the new social studies curriculum, stating: “Both in terms of subject knowledge and in terms of knowledge of regulations. With the new system that has come in. And also in terms of the Maarif Model, the Türkiye Century Maarif Model. I consider myself at a sufficient level. I believe I have this self-confidence.” Similarly, P4 explained their readiness by stating: “Right now, yes, hopefully — I mean, if I were to go to any secondary school at this moment, I think I could enter as a

regular teacher, teach lessons and carry out the procedures at the school.”

Half of the participants stated that they possessed certain knowledge related to the field—such as subject matter, curriculum, programme, professional knowledge and knowledge of regulations—and that they would not experience problems regarding subject knowledge when entering the classroom, while the other half indicated that they did not consider themselves sufficient in this respect and that they needed to make progress in this area. Participant P3, also expressing their curiosity about subject knowledge, stated that they saw themselves as competent in this regard, saying: “I have subject knowledge; I am curious about subject knowledge. I also know my curriculum. I have, more or less, pedagogical content knowledge as well.” P5, similarly, explained their competence in subject knowledge with the statement: “In terms of knowledge, I think I possess the knowledge and skills contained in my field and at the level that we teach.”

Four of the participants stated that if they were to begin practising the teaching profession today, they would not experience any negative situations in terms of classroom management and that they felt they had reached a sufficient level regarding matters such as maintaining control of the classroom and creating a fair classroom environment. Participant P10 explained their current situation concerning classroom management—also touching upon the effect of being competent in subject

knowledge on classroom management—by stating: “Let me explain it based on the situations I experienced during my internship. In the classroom, for example, I generally tried to create a fair environment. If I could attend to all of them, I was able to give them the right to speak. I was able to maintain control of the lesson, but when I knew the subject well, it was much better, and I felt more confident.”

3.3. Qualities That Participants Believe They Need to Improve in Terms of the Characteristics of an Ideal Social Studies Teacher

Within the scope of the third research question of the study, data were collected to identify the qualities that Social Studies prospective teachers believe they need to develop in relation to the characteristics of an ideal Social Studies teacher. The categories obtained from the analysis of these data, along with the codes that informed these categories, are presented in Table 4.

Table 4.
Prospective teachers' views on the aspects they believe they need to improve

Category	Code	Frequency (f)	Participant
Competent in Subject Knowledge	Field knowledge, Ottoman history, history, geography, citizenship, textbook, lack of knowledge.	6	P1, P6, P7, P9, P10, P11
Classroom Management	Deficiencies in classroom management and involving students in the lesson.	7	P4, P5, P7, P8, P9, P10, P11
Pedagogical Competencies	Inability to practise, giving value education, educational sciences, assessment and evaluation, simplifying information, adjusting to the student's level, professional skills, teaching methods and techniques.	6	P1, P2, P3, P4, P6, P7
Communication Skills	I may have deficiencies in communication with students and parents, I need to improve my use of body language, I need to manage my excitement.	6	P1, P5, P6, P7, P9, P11
Professional experience	I need experience, I need to make observations.	5	P1, P5, P7, P9, P2
Preparedness	I am not ready. I experience a lack of self-confidence.	3	P5, P9, P11,
Official Procedures	I have deficiencies in end-of-term reports, lesson plans, the school system, and official tasks.	3	P2, P9, P11
Patience	I have deficiencies in showing tolerance and patience.	2	P5, P6
General Culture	I do not follow current events, I need more general cultural knowledge and additional reading.	2	P8, P9
Technological Competence	I am insufficient in technological development, instructional technologies, and digital literacy.	2	P3, P12

As can be seen in Table 4, the codes emerging from the expressions used by the prospective teachers regarding the qualities they believe they should possess as part of the characteristics of an ideal Social Studies teacher—but in which they do not currently see themselves as sufficiently competent and therefore feel the need to improve predominantly highlighted the following categories: Competent in Subject Knowledge, Classroom Management, Pedagogical Competencies, Communication Skills, Professional experience, Preparedness, Official Procedures, Time Management, General Culture, and Technological Competence.

While all of the participants stated that an ideal social studies teacher should possess subject-matter knowledge, half of them expressed that they already had such knowledge, whereas the other half stated that they needed to develop themselves further in terms of subject knowledge, particularly in areas such as Ottoman history, geography, citizenship and the content of the textbook. Participant P1, indicating that they were not yet at the level they considered ideal regarding subject knowledge, stated: *"I mean, I think I am lacking in terms of knowledge. When I look at it, yes, do I have it at a basic level? I do. But I think I need to know more than just the basics. And I don't have that at the moment."* Similarly, P11 expressed their views in this regard with the following statements:

"Most of the time I study, but, well, for example, history is an endless ocean for me. I experienced this during my internship. Because the students in front of me live in a technological era and can access a great deal of information with a single click, sometimes I could not even comprehend the answers they gave. And for this reason, the history course—or, so to speak, many books—needs to be devoured by me. Geography is the same, and citizenship is the same as well."

The participants stated that they had shortcomings in matters related to classroom management—such as classroom control, involving students in the lesson and maintaining command of the lesson—and that if they were to start teaching in practice, they might experience serious difficulties in this regard; however, they also expressed the belief that this situation would improve over time with experience. Participant P5 emphasised the importance of experience in classroom management through the statement, *"I think I need to mature for a long time in more technical matters such as classroom control,"* while P7 expressed their views, which pointed to the need for theoretical knowledge to be supported by practice, with the following sentences:

"Of course, we have some shortcomings in practice regarding classroom management; we take the courses, but when you go into the classroom, what you see in the lesson and what you actually experience there are not the same. In the lesson they talk about how you should silence a student, how you should act, but when you go there and see it, every student—if, for example, there are 35–40 students in a class—each of them is a completely different profile. Now, the way you behave towards one student does not work when you behave the same way towards another. That is why I have a bit of a deficiency in classroom management."

Half of the participants stated that, based on the emphasis they placed on their shortcomings in areas such as teaching a lesson, adjusting to the students' level, concretising abstract topics and pedagogical content knowledge, they had aspects that needed to be improved regarding the pedagogical competencies they believed an ideal teacher should possess. In this regard, participant P7 expressed that they might experience difficulties in bringing the knowledge they possess down to the level of the student in the lesson, stating: *"After all, my periods of study were in high school and the final year of university. The knowledge we receive is one step above what is suitable for middle school. How can I lower this higher-level knowledge I have to a middle school student's level? I think I am lacking in how I can bring it down to their level and explain it to them."*

All of the participants, except for P4, emphasised communication skills among the qualities they believed an ideal social studies teacher should possess. Regarding having communication skills, they stated that they needed to reach a certain level of maturity in matters such as public speaking, communication with parents, the teacher–student relationship and body language. In this regard, participant P1 expressed their thoughts as follows: *"I think I may need to improve myself a bit more in communication skills. Because whether it is with my colleagues or with parents, I will need to communicate with many people. And this is a situation that stresses me a little."*

The participants indicated that the most important reason for their existing shortcomings regarding teaching skills—such as classroom management, pedagogical skills, communication skills, readiness, official procedures and time management—was the lack of experience and practice. They stated that, in order to overcome these shortcomings, they believed they would gradually make progress and gain experience once they began to practise the profession. Participant P1 expressed their thoughts in this regard by stating: *"I believe that the practice part, the skills part, will also improve a bit more with experience. I still push myself as much as possible."* Similarly, P7 expressed their view that the development of teaching skills would occur mostly through practice with the following words:

"We need to do more observation, at least for myself. I need to observe more. If I had the opportunity to practise, of course my development would be faster. If I were to work at a tutoring centre or a school, most likely I would improve further over time in this regard. And then there is also the issue of knowledge. The more lessons I teach, the more I will master the subject in the next lesson, and I will also know how I need to explain it to the student. There is also the issue of time management. Sometimes—this happened where I did my internship—I notice that I explain the topic very quickly, and sometimes I notice that the topic does not fit into the time. I mean, if I had more opportunities to practise this time-management skill, I think I could also improve myself in using time effectively."

3.4. Participants' Views on What Needs to Be Done to Attain the Qualities of an Ideal Social Studies Teacher

Within the scope of the fourth and final research question of the study, an attempt was made to reveal the thoughts of Social Studies prospective teachers regarding what they

believe they need to do in order to attain the qualities of an ideal Social Studies teacher. Based on the data obtained in this context, the categories formed, along with the codes that informed these categories, are presented in Table 5.

Table 5.

Participants' views on what needs to be done to attain the qualities of an ideal social studies teacher

Category	Code	Frequency (f)	Participant
Engaging in Field Readings and Research	Field readings, additional research, reading books, scientific studies should be read, fieldwork should be carried out, academic readings, textbooks should be examined, a sense of research curiosity, courses should be followed, the library should be used.	10	P1, P2, P3, P4, P6, P8, P9, P10, P11, P12
Sharing Experience	Experienced teachers should be consulted, ideas should be exchanged, departmental communication should be used, and student feedback should be taken into consideration.	10	P1, P2, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P11, P12
Giving Importance to Practice and Application		9	P1, P2, P3, P4, P6, P8, P10, P11, P12
Following Role Models	Voluntary or paid teaching can be done, public speaking activities can be carried out, private lessons can be given, social responsibility projects can be joined, and the teaching practice process can be used more effectively.	8	P1, P2, P3, P4, P8, P10, P11, P12
Having Intrinsic Motivation and Willingness	Teachers who can be role models should be followed, and lessons should be taken from good teachers.	7	P3, P6, P7, P8, P9, P10, P11
Working Regularly	It is necessary to work in a planned, careful and organised manner	4	P2, P10, P11, P12
Ensuring Social and Cultural Development	There should be love for the profession/increase in love for the profession, dedication and sacrifice should be shown, and intrinsic motivation should be developed.	3	P8, P9, P12
Developing Technological Literacy	It is necessary to work in a planned, careful and organised manner.	2	P8, P12
Emphasis on Professional Knowledge Courses	Cultural trips, museums, cinema, art, films and social activities should be attended.	2	P4, P5

As can be seen in Table 5, the codes emerging from the expressions used by the prospective teachers regarding what needs to be done in order to attain the qualities that an ideal Social Studies teacher should possess predominantly highlighted the following categories: *Engaging in Field Readings and Research, Sharing Experience, Giving Importance to Practice and Application, Following Role Models, Having Intrinsic Motivation and Willingness, Working Regularly, Ensuring Social and Cultural Development, and Developing Technological Literacy.*

The participants emphasised that, in order to acquire subject-matter knowledge—one of the qualities they believed an ideal social studies teacher should possess and one of the qualities they focused on the most—they needed to carry out field-related readings and research. In this context, they stated that social studies teachers should develop themselves in terms of subject knowledge through reading materials such as these, articles and books in the fields of history, geography, law and political science, as

well as through documentaries and fieldwork. In this regard, the participants used the following statements about what they could do to develop their subject knowledge in a scenario where they were to start the social studies teaching programme again from the first year:

P3: "Not only education related to social studies, but I would have wanted to receive education regarding all the fields that social studies concerns, at university. I mean, I would have liked to attend those courses. For example, I would have liked to go to geography courses or fieldwork related to geography."

P12: "I could have done more reading and research related to other disciplines—whether history, law, political science, geography and so on. I could also have had more knowledge in all of these areas."

The participants stated that one of the things that needed to be done in order to possess the qualities of an ideal teacher was to engage in experience sharing—such as exchanging ideas with other teachers and colleagues, listening to the

memories of experienced teachers and receiving advice from them, and consulting teachers who are successful in their field—so that they could learn, in a shorter period of time, the kinds of experience that would normally be gained over many years in the teaching profession. Participant P4 expressed their thoughts in this regard by stating: *“I can benefit from the teachers who are currently in the system, by meeting with them and listening to their experiences; I can take such a step.”* P8, similarly, expressed their views on gaining experience by consulting the experiences of social studies teachers and teachers from other branches with the following sentences:

“In terms of professional knowledge, for example, not only social studies teachers but also by talking to and communicating with teachers from other branches, I can ask things like: What techniques do you use when you are teaching a lesson? Or how do you maintain classroom management and classroom rules? I can also communicate with teachers of other subjects in order to develop myself professionally.”

The participants emphasised that practice and hands-on experience held an important place in improving their shortcomings and developing the skills needed to possess the qualities of an ideal teacher. In this context, they mostly drew attention to practices related to the teaching profession such as giving private lessons, working in an institution, preparing lesson plans, using instructional technologies, student coaching and online teaching. Participant P7 expressed their thoughts regarding the importance of practice and hands-on experience in acquiring the qualities of an ideal teacher by stating: *“I think I need to be in working life. I need to have entered working life. Whether it is a tutoring centre, any private school, or being appointed to the state and performing this duty in the public sector.”* P12, likewise, pointed to the importance of practice in addressing shortcomings with the following statements:

“I think the only thing left is to practise a lot. I mean, after all, there is this situation: the teaching profession is not a profession that can be learned only academically or from books and then put into practice. For example, we cannot learn to swim or ride a bicycle just by reading a book. Practice is absolutely necessary. So, I actually think that the only thing left is a lot of practice. Therefore, when I start working, I believe I will not experience many difficulties, and I personally believe that with practice, I will improve further and reach an advanced level.”

The participants stated that, from their student years onwards, observing their teachers, individuals who were successful and well-trained in their profession, and other teachers at school—and taking their positive behaviours as role models—would guide prospective teachers on the path to becoming ideal teachers. Participant P5 described what they did in relation to taking good qualities from their teachers as role models with the following statements: *“Role models, in the same way. I would be lying if I said I took many teachers as role models. Because there were, of course, teachers and instructors whose way of thinking and teaching style did not*

suit me, but among these, I always looked at what I could take from them.” Participant P2, similarly, used the following expressions to emphasise the role model factor as one of the influences in acquiring ideal teacher qualities: *“So, as I said, our teachers were very influential in this. Our lecturers at the university. Of course, we did not take all of them as role models, but we did take most of them.”*

In the analysis of the data regarding what needs to be done in order to acquire the qualities of an ideal teacher, the participants expressed—through the codes of sacrifice, loving one’s job, dedication, having interest and being selfless—that individuals should possess an internal motivation and desire. Participant P9 emphasised the importance of loving the profession in acquiring the competencies related to it with the following statements:

“Someone who doesn’t love this job cannot do it. Definitely someone who loves it, someone who definitely wants it and does not get bored. At one of our friends’ internship schools, for example, there is a visually impaired teacher, and according to what they told us, she does her job very well. She definitely loves her job, and if she wants to do it, she can absolutely do it.”

Participants believe that planned, organized, disciplined, and orderly work brings individuals one step closer to the ideal teacher qualities. While developing all these mentioned skills related to the teaching profession on the path to possessing ideal teacher qualities, they have emphasized the importance of ensuring social and cultural development through cultural trips, social events, and club activities. Furthermore, they stressed that in order to possess the “technological competencies” they expressed as necessary for ideal teacher qualities, teachers need to develop their technological literacy regarding tools that can be used in education and teaching, such as the internet, telephone, computer, projector, smart board, and artificial intelligence.

4. Discussion

This study primarily sought to reveal the views of social studies prospective teachers regarding the qualities that an ideal social studies teacher should possess. After identifying the ideal social studies teacher qualities, the study sought to determine how participants assessed themselves in terms of these qualities. Based on the findings of the study, it can be stated that the prominent elements in the participants’ definitions of an ideal social studies teacher were subject knowledge and skills, pedagogical knowledge and skills, general cultural knowledge, communication skills, and values (education). Competence in subject knowledge, in particular, is at the forefront of the elements emphasized by the participants. Numerous studies in the relevant literature (Eminoğlu-Küçüktepe and Ekinci, 2022; şimşek and Akgün, 2014; Yazçayır and Yıldırım, 2021) also highlight the importance of subject knowledge in teacher education. Furthermore, subject knowledge is included in the ‘Practical Student Competency Indicators’ within the scope of the teaching

practice course in undergraduate programmes at education faculties, which is one of the general competency areas of the teaching profession established by the Ministry of National Education (MEB, 2017). However, there are also critical perspectives regarding the implementation of teacher education based on subject knowledge, and it is argued that, especially in the context of 21st-century dynamics, teacher qualifications should be freed from the constraints of subject knowledge and transformed into a skills-based structure (Tingil et al., 2023).

Another element that participants focused on intensely was that the ideal teacher should have a role model personality. At this point, participants stated that there should be consistency between the qualities that social studies teachers strive to instill in their students and the behaviours that they themselves possess and/or exhibit; there should be no contradiction between what they say and the achievements they strive to instill in their students in class and their own qualities. Tonga (2022) draws attention to this situation in his study and states that social studies teachers who succeed in being role models can present a much more effective and qualified teacher profile. Similarly, the importance of the teacher being a role model in values education is explained in the research conducted by Bayrak and Akdemir (2021).

Among the qualities that participants strongly emphasised as essential for the ideal social studies teacher, two contexts stand out: technological literacy and professional love/commitment. In the 21st century, the age of information and communication technologies, teacher education cannot be considered independently of technology, one of the most fundamental elements defining the era (Güney et al., 2023). Especially today, when each new generation is born into a life much more equipped with technology, it is quite difficult for teachers to continue their profession in the same way without being affected by this change and transformation (Ghavifekr and Rosdy, 2015; Saykal and Uluçınar-Sağır, 2021; Stořić, 2015). In fact, this situation is not unique to the teaching profession. Almost every aspect of daily life practices is affected by this transformation, changing and evolving. Therefore, within such a profound and comprehensive transformation process, participants expressed that social studies teachers should have at least a basic level of technological literacy, primarily in educational technologies. The second dimension mentioned by the participants in their definition of the ideal social studies teacher, professional love/commitment, is also very important for a sustainable economy and working life, but it is even more important and critical for the teaching profession in particular (Aydinol and Üredi, 2020). Numerous studies in the relevant literature (Candan et al., 2023; Güler et al., 2020) also state that factors such as the teacher's professional belonging and happiness can affect their professional performance and experiences.

Within the scope of the research, when participants' self-assessments regarding ideal social studies teacher qualities were examined, it can be stated that a significant proportion of participants considered themselves competent, particularly in terms of communication. Communication competence, which can be evaluated under subheadings such as establishing healthy and effective communication with students and communicating with parents, is considered quite important in terms of the teaching profession (Loy, 2006). Considering the developmental characteristics of middle school students, who are the target audience of social studies teachers, prospective teachers' perception of themselves as competent in communication can be accepted as positive data in terms of professional preparation. Similar findings to those reached in this study were also obtained in the research conducted by Aldan Karademir and Akgül (2019), where social studies teachers listed having good and strong communication skills among the qualities that effective social studies teachers should possess.

The other two important dimensions in which participants considered themselves relatively competent were subject knowledge and pedagogical competence. In these two dimensions, participants were divided into two groups, with half considering themselves competent in these areas and the other half considering themselves incompetent. Inadequacy in subject knowledge, particularly in the disciplines of history and geography, stands out in this context; participants state that the social studies course covers many different disciplines and that they need to have in-depth knowledge of all these disciplines, but that they do not currently possess this competence. Similar results to those obtained in this study were also found in the study conducted by Hughes et al. (2016). The researchers determined that the participating social studies prospective teachers did not have sufficient and necessary knowledge about the content of the social studies course and proposed various solutions to this situation. This situation can be related to the design of the social studies course. Courses designed and implemented in an interdisciplinary or multidisciplinary manner incorporate content from numerous social sciences. This situation can be clearly seen in the disciplinary diversity of social studies learning areas and can also be understood based on the courses and course content included in the social studies teacher training programme. While disciplinary diversity and/or interdisciplinary structure offer various advantages (Bayrambaş et al., 2022; Sağdıç, 2019; Turan, 2019), they also bring different challenges, primarily difficulty in acquiring in-depth knowledge of the disciplines. Indeed, in a study conducted by Akyol and Elvan (2024), it is stated that one of the reasons why social studies prospective teachers find the KPSS field exam difficult is that the exam is comprehensive and consists of quite diverse topics. Similar data can be found in the research by Dere and Demirci (2022); when describing the difficulties they encounter, prospective teachers emphasise the context of disciplinary

diversity. A similar situation is also evident in the data presented by the participants in this study. On the one hand, participants emphasise that an ideal social studies teacher must have excellent knowledge of the social and human sciences that provide content for the course; on the other hand, they also state that this diversity can make it difficult to achieve this idealised goal.

The study sought to identify ideal social studies teacher qualities, followed by participants' self-assessment of these qualities. Finally, it attempted to reveal what participants considered necessary to attain these idealised qualities and what roadmap, or prescription, they devised for themselves on the path to becoming ideal social studies teachers. In this context, the findings of the study indicate that a significant proportion of participants stated that they needed to increase their reading of subject knowledge. They emphasised the need to read more, particularly to address existing or potential gaps in their knowledge of history and geography. A study conducted by Altun and Ata (2008) concluded that social studies prospective teachers considered subject knowledge, particularly history, to be important, but were not sufficiently aware of/did not benefit from fundamental works on subject knowledge and education. In addition, the participants particularly emphasised practice and experience in their ideal teaching journey. Recommendations based on the experiences of seasoned teachers were considered important data for the participants. To emphasise this point, several participants stated that if they were to start their undergraduate studies again, they would frequently communicate with teachers and benefit from their experiences to prepare for teaching.

This study sought to reveal social studies prospective teachers' definitions of an ideal social studies teacher, their self-assessments based on this definition, and their views on what they need to do to develop their lacking/insufficient qualities. It can be stated that the participants particularly emphasized subject knowledge and professional knowledge/skills as key dimensions for role modeling in describing an ideal social studies teacher. They indicated that they currently possess some of these qualities but also believe that a significant proportion of them need to be developed. Based on the findings of the study, the following recommendations can be made:

- 1- Courses included in the social studies teacher education bachelor's degree program can be regularly reviewed, particularly in the context of 21st-century skills and current developments.
- 2- The number and variety of guiding and encouraging practices can be increased to contribute to the multifaceted development of prospective teachers from the very beginning of their bachelor's degree education.
- 3- The number of practical courses aimed at supporting skill development can be increased, and practical

activities that meet the needs can be included in the content of these courses.

- 4- Scale studies can be conducted to determine the self-assessments of social studies prospective teachers in the context of ideal social studies teacher qualities. Quantitative research designs with broader participation can be carried out using this scale.

Ethical Considerations: In this study, all rules specified within the "Directive on Scientific Research and Publication Ethics of the Higher Education Institutions" were followed, and none of the actions listed under Section Two, titled "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics," were committed. This study was conducted in accordance with the approval of the Ethics Committee of Marmara University, dated 18.06.2025 and numbered 06-37.

Author Contributions: Both authors contributed equally to all parts of the article.

Funding: This article was not funded by any institution or organization.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest regarding this article.

Data Availability: Data is available from the corresponding author upon reasonable request.

References

- Akyol, S., & Elvan, Ö. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin alan sınavına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 939-957.
- Aldan Karademir, Ç., & Akgül, A. (2019). Öğretmenlerin etkili sosyal bilgiler öğretmeni algısı: Nitel bir araştırma. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3), 186-207.
- Altun, A., & Ata, B. (2008). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalındaki akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının başvuru kitapları üzerine düşünceleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 27-45.
- Andrysová, P., & Chudý, ř. (2019). Comparative analysis of teacher education programmes in selected countries. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18(4), 7-15.
- Arnon, S., & Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers and Teaching*, 13(5), 441-464. <https://doi.org/10.1080/13540600701561653>
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51 (Özel sayı 1), 395-407.
- Aydınoğ, P., & Üredi, L. (2020). Sınıf öğretmenlerinin mesleki aidiyet duyguları ile mesleki doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Mersin ili örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(16), 5681- 5703.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Batu, D. N. (2022). Öğretmen eğitimcilerinin sosyal bilgiler öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayrak, B. ve Akdemir, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bakış açısından etik değer olarak merhamet kavramı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 370-383.
- Bayrambaş, F., Ağaçdiken, F., & Güneş Can, S. (2022). Ortaokul öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 138-154.
- Candan, Ö., Işık, O., Bozkurt, A., Alan, M., Türkmen, Y. E. & Kaplan, H. (2023). Öğretmenlerin mesleki bağlılığını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(111), 6999-7009.
- Cao, M., Sun, J., Wang, S. & Yan, Y. (2024). Definitions and theoretical foundations. J. Cheng, W. Han, Q. Zhou, S. Wang (Ed.) In Handbook of Teaching Competency Development in Higher Education 7-37, Springer.
- Carter, E., Kwok, P. K. P., Shima, L., & Singal, N. (2023). 'A good teacher should...': Exploring student perceptions of teaching quality in Rwandan secondary education. *International Journal of Adolescence and Youth*, 28(1), 518-539.
- Coşkun, F. (2022). Öğretmenlik mesleği ve 21. yüzyıl becerileri. *Alanyazın*, 3(1), 31-38 <http://dx.doi.org/10.22596/cresjournal.0301.31.38>
- Creswell, J. W., Hanson, E.W., Clark, V.P. & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Czernek-Marszałek, K., & McCabe, S. (2024). Sampling in qualitative interview research: Criteria, considerations and guidelines for success. *Annals of Tourism Research*, 104.
- Çalışkan, M., Negiş Işık, A., & Saygın, Y. (2013). Öğretmen adaylarının ideal öğretmen algıları. *Elementary Education Online*, 12(2), 575-584.
- Çelik, Ö., Yorulmaz, A. & Çokçalışkan, H. (2019). Öğretmen genel yeterlikleri açısından sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 213-215.
- Daniřková, Z. (2020). Social studies in primary education: Comparing the Slovak and Czech Republics. *Pedagogika*, 70(4), 449-462.
- Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291-309.
- Dere, İ. & Demirci, E. (2022). KPSS Sosyal Bilimler Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi'ne (ÖABT) katılanların deneyimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 716-733.
- Dönmez, C. & Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 460-482.
- Dunn, A. W. (1916). The social studies in secondary education. Report of the committee on social studies of the commission on the reorganization of secondary education of the national education association. *Bulletin*, No. 28.
- Eminoğlu-Küçüktepe, S. & Ekinici, A. G. (2022). Tarih öğretmeni adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları alan bilgisi derslerine ilişkin görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 13(48), 610-624.
- Erbaş, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen yeterliklerinin delphi tekniği ile belirlenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gerritsen, S., Plug, E., & Webbink, E. (2016). Teacher quality and student achievement: Evidence from a sample of Dutch twins. *Journal of Applied Econometrics*, 32(3), 643-660.
- Ghavifekr, S. & Rosdy, W.A.W. (2015). Teaching and learning with technology: Effectiveness of ICT integration in schools. *International Journal of Research in Education and Science*, 1(2), 175-191.
- Gleeson, A. M. & D'Souza, L. A. (2016). Reframing a social studies methods course: Preparing elementary teacher candidates for the common core. *The Social Studies*, 107(5), 165-170.
- Göksoy, S. (2018). Eğitimde etkililiğinin artırılabilmesi için sistem modelinin okul ve öğrenme ortamına uyarlanabilirliği. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-15.

- Güler G., Çıkrıkçı R. N. & Akçay, P. (2020). Öğretmenlerin etkili okul algıları ve mesleki aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1499-1511.
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 654-700.
- Güney, Z., Semerci, A., & Özden, T. (2023). Öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 149-164.
- Gençtürk, E., Akbaş, Y. & Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bakış açısıyla ideal öğretmenin özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2 Supplementary), 1559- 1572. Hattie, J.A.C. (2003). Teachers make a difference: What is the research evidence? Paper presented at the building teacher quality: What does the research tell us ACER Research Conference, Melbourne, Australia. Retrieved from http://research.acer.edu.au/research_conference_2003/4/
- Hughes, C., Diego-Medrano, E., & Nix, S. (2016). An investigation of elementary teacher candidates' pedagogical and content knowledge of the social studies curriculum. *Journal of Social Studies and History Education*, 1(2), 1-11.
- Kayran, A. & Tunç Şahin, C. (2021). Öğretmenlik mesleki yeterliliklerine yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1352-1386.
- Kök, M., Çiftçi, M. & Ayık, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183.
- Lim, W. M. (2025). What is qualitative research? An overview and guidelines. *Australasian Marketing Journal*, 33(2), 199-229.
- Loy, K. J. (2006). Effective teacher communication skills and teacher quality [Doctoral dissertation, Ohio State University]. OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center.
- Magudu, S. (2013). Challenges of curriculum integration at primary school: The case of social studies in Zimbabwe. *International Journal of Research in Education Methodology*, 2(2), 114-122.
- Martinez, C. (2022). Developing 21st century teaching skills: A case study of teaching and learning through project-based curriculum. *Cogent Education*, 9, 1-16.
- McIntosh, M. J., & Morse, J. M. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global Qualitative Nursing Research*, 2, 1-12.
- Meraler, S (2010). Eğitim kurumlarının başarısı açısından kalitenin önemi. *Mukaddime*, 2, 175-188.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- O'Connor, C. & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1-13.
- Odia, A. A., & Aghahowa, B. N. (2024). Exploring the evolution of social studies in Nigeria: Unraveling the past, understanding the present, and envisioning the future. *Nigerian Journal of Social Studies*, 27(2), 25-38.
- MEB (2017). Öğretmen yetiştirme strateji belgesi
- MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri
- MEB (2017). Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri
- MEB (2019). Uygulama öğrencisi yeterlik göstergeleri
- Özabacı, N. & Acat, B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42, 211-236.
- Özer, B. & Gelen, İ. (2014). Öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Pamukoğlu, İ. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlilik algısı (Balıkesir Üniversitesi örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed.: M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Peklaj, C. (2015). Teacher competencies through the prism of educational research. *The Center for Educational Policy Studies Journal*, 5(3), 183-204.
- Pınar, İ. & Sarıçam, H. (2025). Eğitim fakültelerindeki akademisyenlerin milli eğitim akademisi ile ilgili görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 12-29.
- Sağdıç, M. (2019). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde disiplinlerarası öğretim yaklaşımının tarihsel gelişimi. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 390-403.
- Saykal, A., & Uluçınar Sağır, Ş. (2021). Türkiye'de öğretmen yeterlikleri ve teknolojik pedagojik alan bilgisi araştırmaları. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 115-137.
- Semenova, E., & Khanolainen, D. (2024). Exploring student and teacher perceptions of the ideal teacher in Russia. *Pedagogy, Culture & Society*, 1-18.
- Sığrı, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. Beta Yayınları.
- Silverman D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. (Çev. Ed.: E. Dinç). Ankara: Pegem Akademi.
- Simonović, N. (2021). Teachers' key competencies for innovative teaching. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 9(3), 331-345.
- Stořić, L. (2015). The importance of educational technology in teaching. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 3(1), 111-114.
- Şimşek, N. & Akgün, İ. H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kpss öğretmenlik alan bilgisi sınavına (öabs) yönelik görüşleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 82-100.

- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli bir oğretmende bulunması gereken özelliklerin oğretmen adaylarının gürüşlerine göre incelenmesi. *Erciyes University Journal of Social Sciences Institute*, 1(33), 283-298.
- Tingil, B.A., Mutlu, G., & Pekkarakaş, E. (2023). 21. yüzyıl oğretmenlerinin bilgi ve yeterlik alanlarının belirlenmesi: Bir delphi çalışması. *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 146-171.
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler oğretmeni. *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 17-30.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal bilgiler oğretim programının disiplinlerarası yapısının incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*. 2(2), 166-190.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140.
- Türkköse, M. A. & Elban, M. (2024). Türk eğitim tarihi açısından oğretmen yeterlikleri ve sosyal bilişsel kuram. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(4), 634-643.
- Uyar, A., & Çiçek, B. (2021). Farklı branşlardaki oğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 1-11.
- Ünlü, İ., Kaşkaya, A. ve Coşkun, M. K. (2017). Sosyal bilgiler oğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 19(1), 214-228.
- Waring, S. M. (2016). The social studies methods course: What do teacher candidates know and want to know about teaching social studies? *Educational Research and Evaluation*, 16(5), 437-449.
- Yazçayır, N., & Yıldırım, N. (2021). Oğretmen yetiştirme lisans programları ve oğretmenlik meslek bilgisi alt boyutunun karşılaştırmalı analizi "Türkiye ve Singapur". *TEBD*, 19(1), 182-218.
- Yeşilyurt, E. (2013). Oğretmen adaylarının oğretmen öz-yeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 88-104.
- Yılar, M. B. ve Cüce, K. (2021). Sosyal bilgiler oğretmenlerinin özel alan yeterliklerini etkileyen faktörler ve bunların lisans programıyla ilişkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 661-683.